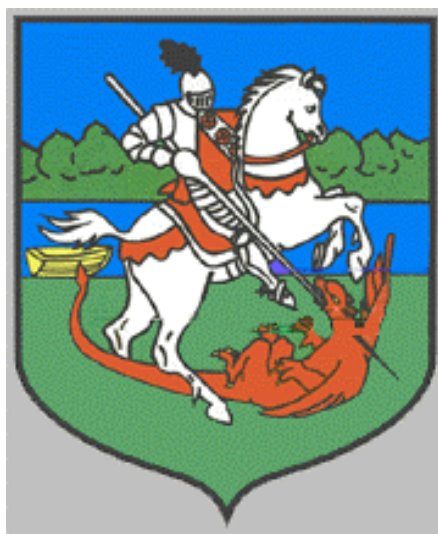

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY BRZEG DOLNY

WARR
WROCLAWSKA AGENCJA
ROZWOJU REGIONALNEGO SA
W R O C Ł A W REGIONAL
DEVELOPMENT AGENCY

Opracował zespół pod kierownictwem prof. Janusza Zaleskiego

WARR S.A., Plac Solny 16, 50-062 Wrocław, tel. (071) 344-58-41, fax: (071) 372-36-85

e-mail: warr@warr.wro.pl

WSTĘP.....	4
DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO (KONSPEKT).....	6
1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA.....	7
<i>Położenie fizyczno – geograficzne.....</i>	7
<i>Warunki klimatyczne.....</i>	8
<i>Sieć rzeczna.....</i>	8
<i>Lasy.....</i>	8
<i>Funkcje gminy.....</i>	8
<i>Ład przestrzenny.....</i>	8
2. WŁADZE SAMORZĄDOWE.....	9
<i>Urząd Miejski.....</i>	9
3. BUDŻET GMINY.....	10
<i>Dochody.....</i>	10
<i>Wydatki.....</i>	12
<i>Wynik finansowy i zobowiązania.....</i>	13
<i>Wnioski.....</i>	14
4. DEMOGRAFIA.....	15
<i>Dane podstawowe.....</i>	15
<i>Migracje.....</i>	16
<i>Struktura wiekowa.....</i>	16
<i>Rynek pracy w ocenie lokalnych przedsiębiorców.....</i>	20
5. GOSPODARCZE ŻYCIE GMINY.....	21
<i>Pracujący w gospodarce narodowej.....</i>	23
<i>Kapitał zagraniczny w gminie.....</i>	23
6. ROLNICTWO.....	25
<i>Władanie zasobami ziemi.....</i>	26
<i>Struktura obszarowa i wiekowa gospodarstw indywidualnych.....</i>	26
<i>Organizacja produkcji roślinnej.....</i>	27
<i>Organizacja produkcji zwierzęcej.....</i>	27
<i>Obsługa rolnictwa.....</i>	28
7. STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO.....	29
<i>Położenie fizyczno – geograficzne.....</i>	29
<i>Budowa geologiczna i ukształtowanie powierzchni.....</i>	29
<i>Warunki klimatyczne.....</i>	29
<i>Podstawowe zasoby kopalin.....</i>	29
<i>Zasoby wód powierzchniowych i podziemnych.....</i>	30
<i>Szata roślinna.....</i>	31
<i>Obszary chronione.....</i>	31
<i>Zanieczyszczenia i zagrożenia środowiska naturalnego.....</i>	31
<i>Zagrożenia dla powietrza atmosferycznego.....</i>	32
8. GOSPODARKA KOMUNALNA I MIESZKALNICTWO.....	33
<i>Zaopatrzenie w wodę.....</i>	33
<i>Odprowadzanie i unieszkodliwianie ścieków.....</i>	33
<i>Gospodarka odpadami stałymi.....</i>	34
<i>Zaopatrzenie w energię elektryczną.....</i>	35
<i>Ciepłownictwo.....</i>	35
<i>Zaopatrzenie w gaz.....</i>	36
<i>Zasoby mieszkaniowe.....</i>	37

9.	TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ.....	38
	<i>Komunikacja drogowa.....</i>	38
	<i>Komunikacja autobusowa.....</i>	39
	<i>Komunikacja kolejowa.....</i>	39
	<i>Telekomunikacja.....</i>	40
10.	EDUKACJA.....	41
	<i>Szkolnictwo ponadpodstawowe.....</i>	41
	<i>Szkolnictwo podstawowe.....</i>	42
	<i>Wychowanie przedszkolne.....</i>	43
11.	KULTURA, SPORT I REKREACJA.....	44
	<i>Kultura i instytucje kulturalne w Brzegu Dolnym.....</i>	44
	<i>Świetlice wiejskie.....</i>	44
	<i>Biblioteki.....</i>	44
	<i>Sport i rekreacja w gminie Brzeg Dolny.....</i>	45
	<i>Obiekty sportowe.....</i>	45
	<i>Turystyka i wypoczynek.....</i>	46
	<i>Zasoby Gminy dla potrzeb turystyki i wypoczynku.....</i>	46
	<i>Infrastruktura dla potrzeb turystyki i wypoczynku.....</i>	47
12.	OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA.....	48
	<i>Opieka zdrowotna.....</i>	48
	<i>Opieka społeczna.....</i>	50
13.	BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	52
	<i>Miejsko-Gminny Komitet Przeciwpowodziowy.....</i>	54
	ANALIZA SWOT.....	55
1.	WYNIKI ANALIZY SWOT.....	56
	CELE STRATEGICZNE.....	60
2.	PROPOZYCJE CELÓW I WIZJI.....	61
	KATALOG PROGRAMÓW I PROJEKTÓW.....	65
	<i>Wstęp.....</i>	66
	<i>Program 1: Przygotowanie parku przemysłowego "Bukowice" - infrastruktura techniczna.....</i>	67
	<i>Program 2 : Program pomocy przedsiębiorcy (rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw).....</i>	69
	<i>Program 3: Program aktywizacji gospodarczej obszarów wiejskich.....</i>	71
	<i>Program 4 : Program wykorzystania kopalni.....</i>	74
	<i>Program 5: Program oświatowy.....</i>	76
	<i>Program 6 : Program aktywizacji kulturalnej mieszkańców.....</i>	80
	<i>Program 7 : Program wzbogacenia oferty kulturalnej i turystycznej.....</i>	82
	<i>Program 8 : Program współpracy sąsiedzkiej.....</i>	84
	<i>Program 9 : Program zdrowotny.....</i>	86
	<i>Program 10: Program wspierania inicjatyw społecznych.....</i>	88
	<i>Program 11: Program „bezpieczna gmina”.....</i>	90
	<i>Program 12: Program ochrony środowiska.....</i>	93
	<i>Program 13: Program sanitacji wsi.....</i>	95
	<i>Program 14: Program poprawy systemu komunikacyjnego gminy.....</i>	97
	<i>Program 15: Program dla Odry 2006 w granicach gminy Brzeg.....</i>	100
	<i>Program 16 : Program zabezpieczenia w energię.....</i>	102
	<i>Program 17: Program promocji gminy.....</i>	104

WSTĘP

Dynamika i skala zmian zachodzących w samej gminie i w jej sąsiedztwie sprawia, iż sprostanie wymogom dalszego efektywnego funkcjonowania gminy wiąże się z koniecznością strategicznego podejścia do jej rozwoju. W zmieniającej się rzeczywistości społeczno-gospodarczej, w warunkach konkurencyjnego otoczenia, strategiczne programowanie rozwoju na poziomie gminy jest niezbędne przede wszystkim ze względu na potrzebę perspektywicznego, konsekwentnego i efektywnego ujmowania procesów lokalnych przemian, jak i wyznaczania kluczowych kierunków rozwoju gminy. Zarządzanie strategiczne gminą jest także konieczne z punktu widzenia optymalizacji wydatków budżetowych oraz właściwego wykonywania zadań publicznych.

Strategia rozwoju to opracowany na podstawie wszechstronnej *Diagnozy* dotychczasowego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, spójny zestaw działań, zmierzających do realizacji długookresowych, operacyjnych i bieżących celów.

Strategia jest perspektywicznym dokumentem kierunkowym, który powinien stanowić podstawę do opracowania i konkretyzowania różnych przedsięwzięć społecznych i gospodarczych na terenie gminy.

Strategia powinna stanowić bazę m.in. do:

- opracowywania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, przy czym pomiędzy strategią a studium powinny występować pewne sprzężenia zwrotne,
- uwzględnienia priorytetów gminy w strategii rozwoju województwa,
- budowania programów sektorowych,
- finansowania przedsięwzięć i projektów z budżetów: państwa, władz regionalnych, ze źródeł pozabudżetowych,
- opracowywania programów i projektów współfinansowanych z funduszy Unii Europejskiej.

Zgodnie z przyjętą metodologią strategia rozwoju gminy Brzeg Dolny stanowi kompleksowe opracowanie, składające się z 4 części, które będą odzwierciedlać kolejne etapy powstawania strategii.

W *Diagnozie (cz.I)* została dokonana analiza gminy. *Diagnoza stanu istniejącego* została sporządzona z podziałem na obszary funkcjonalno-tematyczne, obejmujące dane z zakresu: *sieci osadniczej, demografii, władz samorządowych, lokalnego życia gospodarczego i rynku pracy, gospodarki komunalnej i mieszkaniowej, transportu i łączności, edukacji, kultury, sportu i rekreacji, zdrowia i opieki społecznej, bezpieczeństwa publicznego oraz budżetu gminy*. W tej części zaprezentowano gminę na tle powiatu wołowskiego, województwa dolnośląskiego i Polski. W związku z reformą terytorialną kraju, która weszła w życie w 1999 roku, dane z lat poprzedzających reformę przedstawiono w układzie dynamicznym, poprzez skumulowanie wartości wybranych charakterystyk z poszczególnych obszarów tworzących w obecnym kształcie odpowiednio powiat wołowski i województwo dolnośląskie.

Identyfikacja, synteza i analiza danych pozwalają nie tylko na ocenę stanu obecnego gminy i jej dotychczasowych tendencji rozwojowych, ale także na wskazanie możliwości podejmowania działań, głównych trendów i kierunków rozwoju na przyszłość poprzez wyodrębnienie czynników zewnętrznych i wewnętrznych w stosunku do gminy oraz

wywierających pozytywny lub negatywny wpływ na gminę. Ze skrzyżowania tych dwóch podziałów, w ramach przeprowadzonej podczas spotkań zespołów roboczych **analizy SWOT** zostały wyselekcjonowane 4 kategorie czynników wywierających wpływ na funkcjonowanie gminy:

- wewnętrzne pozytywne – mocne strony gminy,
- wewnętrzne negatywne – słabe strony gminy,
- zewnętrzne pozytywne – szanse dla gminy tkwiące w jej otoczeniu,
- zewnętrzne negatywne – zagrożenia dla gminy tkwiące w jej otoczeniu.

Uzyskane wyniki zostały przedstawione w formie tabelarycznego zestawienia stanowiącego odrębną część strategii -tzw. **analizę SWOT (II)**.

W kolejnej części **(III)** zestawione zostały wygenerowane na podstawie dokonanej diagnozy stanu istniejącego oraz przeprowadzonej analizy SWOT **cele strategiczne**, uporządkowane w wyniku prac zespołów roboczych, warsztatów tematycznych, intensywnych konsultacji z władzami samorządowymi oraz reprezentatywnym gremium społeczno-gospodarczym gminy. **Komplementarność** sformułowanych celów strategicznych znajdzie swój wyraz w sformułowaniu **nadrzędnego celu generalnego (wizji)**, który wytyczy pożądaną kierunek rozwoju gminy.

W ramach poszczególnych celów strategicznych sformułowano i opisano **cele cząstkowe**, poprzez które będą osiągnane realizowane cele strategiczne. Konkretyzacja celów strategicznych poprzez sformułowanie celów składowych niższego rzędu zapewni możliwość kontroli stopnia ich realizacji w trakcie procesu implementacji strategii. Cele strategiczne i cząstkowe zostaną przedstawione wraz z uzasadnieniem i wskazaniem na wzajemne powiązania między nimi.

W ostatniej części strategii wskazane zostały i uporządkowane w tabelarycznej formie **katalogu**, programy i projekty działań, poprzez które władze samorządowe gminy Brzeg Dolny będą realizować przyjętą koncepcję rozwoju gminy. W **katalogu programów i projektów (IV)** wymienione zostały podmioty uczestniczące w realizacji poszczególnych projektów, z podkreśleniem podmiotu wiodącego oraz źródła finansowania przedsięwzięć (w tym instytucje i fundusze).

Diagnoza stanu istniejącego (konspekt)

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA.

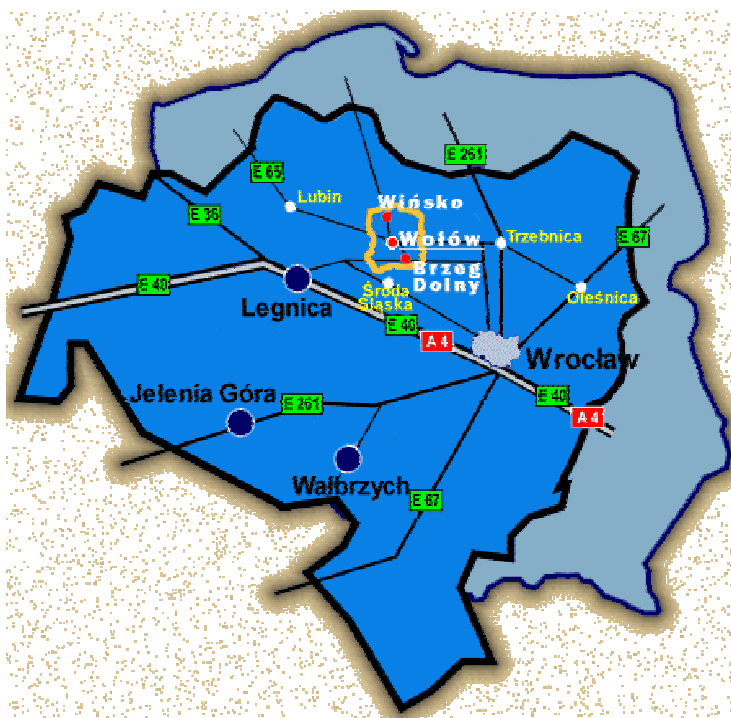
Położenie fizyczno – geograficzne

Położona na prawym brzegu rzeki Odry gmina Brzeg Dolny jest jedną z trzech gmin, obok gminy Wołów oraz gminy Wińsko, tworzących powiat wołowski. Obszar gminy zajmuje 94,4 km², co stanowi niecałe 14% całkowitej powierzchni powiatu. Gmina Brzeg Dolny graniczy od północy z gminą Wołów, od wschodu z należącą do powiatu trzebnickiego gminą Oborniki Śląskie, i od strony południowej z gminami Miękinia i Środa Śląska w powiecie średzkim. Sieć osadniczą tworzą: miasto Brzeg Dolny oraz 13 wsi (sołectw). Według danych z końca 1998 r liczba ludności wyniosła ogółem 17279 mieszkańców. Gęstość zaludnienia kształtowała się na poziomie 183 mieszkańców na 1 km². Przyrost naturalny w gminie jest ujemny i wynosi minus 0,3 w przeliczeniu na 1000 osób.

Głównym ośrodkiem gminy jest miasto Brzeg Dolny, liczące 13 894 mieszkańców oraz wsie – Pogalewo Wielkie i Godzięcin. Miasto Brzeg Dolny leży w odległości około 30 km od stolicy województwa dolnośląskiego, miasta Wrocławia, z którym łączą je dogodne powiązania kolejowe.

Mapa 1-1 Położenie gminy Brzeg Dolny na tle głównych szlaków drogowych województwa dolnośląskiego

Zgodnie z podziałem Polski na jednostki fizyczno-geograficzne, obszar gminy Brzeg

Dolny należy do dwóch makroregionów: Niziny Śląskiej i Wału Trzebnickiego. W skład Niziny Śląskiej na terenie gminy wchodzi fragmenty dwóch mezoregionów – Pradoliny Wrocławskiej położonej równoleżnikowo wzdłuż rzeki Odry w południowej części gminy, oraz, pasa Wysoczyzny Rościławickiej obejmującego środkową i północno-zachodnią część gminy i oddzielającego pradolinę Odry od leżących na północnym wschodzie Wzgórz Trzebnickich.

Warunki klimatyczne

Gmina Brzeg Dolny położona jest w Dzielnicy Wrocławskiej będącej jedną z najcieplejszych dzielnic klimatycznych w Polsce. Średnie temperatury roczne wynoszą 8,5°C, suma rocznych opadów zawiera się w przedziale 500-600mm, a pokrywa śnieżna utrzymuje się średnio przez 50 do 60 dni. Opisane warunki klimatyczne oraz długi, wynoszący 225 dni, okres wegetacji, stwarzają wyjątkowo korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa.

Sieć rzeczna

Gmina Brzeg Dolny położona jest na prawym brzegu rzeki Odry i znajduje się w całości w jej zlewni. Odra przepływa ze wschodu na zachód tworząc południową granicę gminy. Długość rzeki na terenie gminy wynosi około 16 kilometrów. Największym prawobrzeżnym dopływem Odry na terenie gminy jest Jodłówka.

Lasy

Lasy zajmują 32,3% powierzchni ogólnej gminy. Większość lasów skoncentrowana jest w północnej i północno-wschodniej części. Dominującym gatunkiem na terenie lasów gminy jest sosna.

Na północny wschód od wsi Jodłowice na granicy z gminą Oborniki Śląskie znajduje się, zajmujący 1,9 ha na terenie gminy Brzeg Dolny, rezerwat „Jodłowice”, który został utworzony w celu ochrony jodłowego boru mieszanego o charakterze puszczańskim.

Funkcje gminy

Gmina Brzeg Dolny jest gminą o wiodącej funkcji przemysłowej. Centrum przemysłu na terenie gminy stanowi miasto Brzeg Dolny, w którym zlokalizowane są Zakłady Chemiczne „Rokita” S.A., jedno z największych przedsiębiorstw przemysłu chemicznego w Polsce, ale jednocześnie potencjalny sprawca zagrożeń dla środowiska naturalnego w regionie. W mieście znajduje się również kilka innych zakładów przemysłowych, a poza terenem miasta znaczące zakłady produkcyjne znajdują się również w Radeczu i Pogalewie Wielkim. Na terenie gminy zarejestrowanych jest około 700 podmiotów gospodarczych. Zachodnia część gminy ma z kolei charakter rolniczy. W skali gminy użytki rolne zajmują ogółem 50,3% całkowitej powierzchni gminy. Około 45% gruntów rolnych stanowią gleby pszenne występujące naprzemiennie z glebami żytnimi – około 54% gruntów ornych.

W roku 1998 w gminie Brzeg Dolny zatrudnionych było 5656 osób, a urząd pracy w Wołowie zarejestrował 838 osób bezrobotnych, dochody budżetu gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 838 zł.

Ład przestrzenny

Podstawowe czynniki determinujące kierunki rozwoju przestrzennego gminy Brzeg Dolny zostały określone w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brzeg Dolny” i przyjęte uchwałą Rady Miejskiej nr XIV/158/99 z 30.12.1999.

2. WŁADZE SAMORZĄDOWE

Do priorytetowych zadań Gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb jej mieszkańców poprzez tworzenie warunków dla racjonalnego i efektywnego rozwoju gospodarczego i społecznego, a także zapewnienie mieszkańcom możliwości pełnego uczestnictwa w życiu wspólnoty. Gmina posiada osobowość prawną i wykonuje zadania własne określone ustawami lokalnymi oraz zadania zlecone z zakresu administracji rządowej.

Organem stanowiącym i kontrolnym jest wybierana przez mieszkańców **Rada Miejska**. W Radzie Miejskiej zasiada 24 radnych.

Do kompetencji Rady należą między innymi: uchwalanie statutu gminy, budżetu gminy, uchwalanie programów społecznych i rozstrzyganie we wszystkich sprawach publicznych. Do pomocy w realizacji zadań Rada powołuje stałe lub doraźne komisje.

W obecnej Radzie zasiada 20 mężczyzn i 4 kobiety, przeważają osoby w wieku 40-59 lat. Ta grupa wiekowa stanowi ponad 58% wszystkich radnych

Urząd Miejski

Zarząd wykonuje pracę za pomocą Urzędu Miejskiego, którego kierownikiem jest Burmistrz. Strukturę organizacyjną Urzędu tworzą wydziały oraz samodzielne stanowiska pracy. W chwili obecnej zatrudnienie w Urzędzie Miasta wynosi **53 etaty**.

3. BUDŻET GMINY.

Dochody

W latach 1996—1999 poziom dochodów ogółem gminy Brzeg Dolny ulegał znacznym wahaniom.. W latach 1996—1998 dochody ogółem wzrastały. W 1996 roku wyniosły prawie 19,6 mln zł a w 1998 były prawie dwukrotnie wyższe (37,6 mln zł). W 1999 roku dochody ogółem gminy Brzeg Dolny spadły w stosunku do roku poprzedniego o prawie 36%, jednak w roku 2000 tendencja odwróciła się i dochody wzrosły, w stosunku do roku poprzedniego o prawie 10% (wyniosły 24,1 mln zł). Budżet na rok 2001 zakłada dochody ogółem w wysokości 26,7 mln zł co daje wzrost, w stosunku do roku poprzedniego, o około 1% – jest to jednak poziom niższy niż w roku 1997.

Tabela 3-1 Struktura dochodów budżetu miasta i gminy Brzeg Dolny latach 1996—2001(w tys. zł)

Wyszczególnienie	1996	1997	1998	1999	2000	2001*
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Dochody ogółem (I + II + III)	19 551,2	28 194,0	37 571,4	24 140,1	26 427,6	26 725,7
I Dochody własne, w tym:	9 035,6	11 809,3	14 306,8	15 365,3	14 892,7	16 773,4
Podatki i opłaty lokalne **, z tego:	5 495,3	7 454,3	7 928,0	9 202,7	9 620,0	10 892,0
Podatek rolny	338,4	289,5	249,6	275,3	223,0	240,4
Podatek od nieruchomości	4 332,9	6 125,8	6 933,5	8 170,6	8 541,7	9 800,0
Oplata skarbowa	240,1	270,4	317,2	332,5	339,5	300,0
Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa	3 011,9	3 463,9	4 651,0	4 642,7	3 762,5	3 804,0
Wpływy ze sprzedaży mienia, składników majątkowych i sprzedaży wyrobów	243,6	325,9	366,0	1 189,1	556,0	1 200,0
II Dotacje celowe i środki pozabudżetowe, z tego:	7 621,0	13 089,1	19 638,7	4 001,4	6 197,5	3 964,5
Dotacje na zadania własne	501,9	2 611,1	7 127,1	802,4	3 193,9	775,0
Dotacje na zadania zlecone i powierzone ***	31,8	281,7	2 840,5	1 823,9	1 699,4	1 284,5
Dotacje z funduszy celowych i dofinansowanie ze źródeł pozabudżetowych	7 087,4	10 196,3	9 671,1	1 375,1	1 304,2	1 905,0
III Subwencja ogólna	2 894,6	3 295,5	3 625,9	4 773,4	5 337,4	5 987,7

* Plan budżetu na 2001 rok – uchwała Rady Miejskiej w Brzegu Dolnym nr. XXV/262/2000 z dnia 28 grudnia 2000 r. w sprawie budżetu gminy na rok 2001.

** Dochody z podatków: rolnego, od nieruchomości, leśnego, od środków transportu, od działalności gospodarczej osób fizycznych opłacanego w formie karty podatkowej, od spadków i darowizn, a także dochody z opłat: lokalnych, skarbowej i eksploatacyjnej,

*** Dotacje na zadania z zakresy administracji rządowej, dotacje na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej, dotacje na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego.

W całym analizowanym okresie wzrastały dochody własne (za wyjątkiem roku 2000 w którym dochody własne spadły, w stosunku do poziomu z roku poprzedniego o około 3%). W

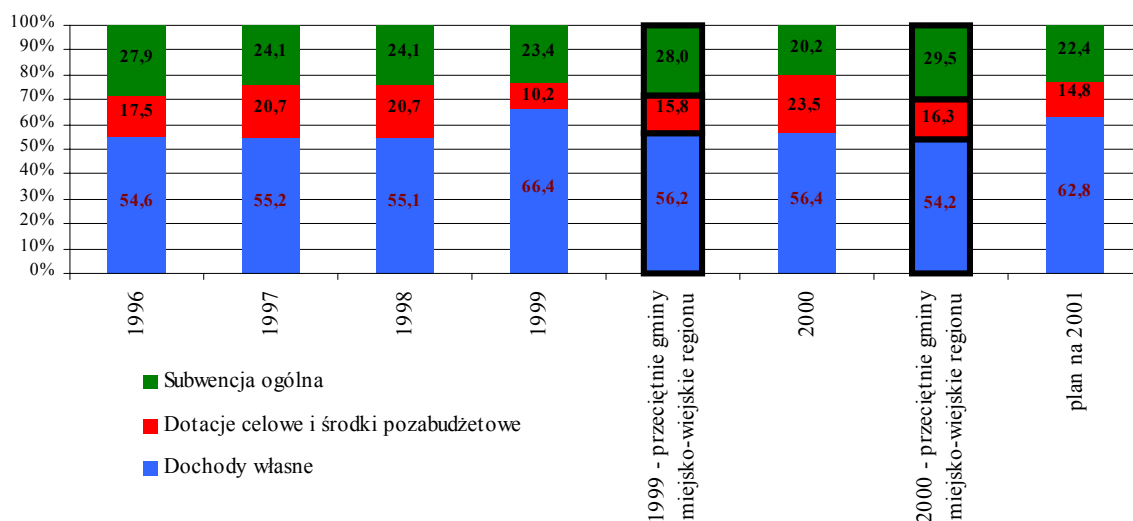
1996 roku wyniosły one 9 mln 36 tys. zł, w budżecie gminy na rok 2001 zaplanowano dochody własne na poziomie 16 mln 773 tys. zł (o 86% więcej niż uzyskała gmina w 1996 roku). Dochody z tytułu podatków i opłat lokalnych w latach 1996 – 2000 wzrosły o około 75%, budżet na 2001 rok zakłada, że dochody gminy Brzeg Dolny z tego tytułu wyniosą 10 mln 982 tys. zł – prawie dwukrotnie więcej niż w 1996 roku.

Najważniejszym źródłem dochodów własnych gminy Brzeg Dolny jest bezdyskusyjnie podatek od nieruchomości. W latach 1996–2000 dochody z tytułu podatku od nieruchomości stanowiły średnio około 52% dochodów własnych (jednocześnie prawie 26% dochodów ogółem). W okresie tym dochody z tytułu podatku od nieruchomości wzrosły prawie dwukrotnie, w budżecie na rok bieżący założono, że wyniosą one 9,8 mln zł.

Dochody z tytułu dotacji celowych i dofinansowania ze źródeł pozabudżetowych w latach 1996 – 1998 wzrastały (z 7 mln 621 tys. zł w 1996 roku do 19 mln 639 tys. zł w 1998 roku). W 1999 roku dochody z tego tytułu spadły w porównaniu z rokiem poprzednim o prawie 80%, w roku 2000 wzrosły jednak, w porównaniu z rokiem poprzednim o 55% (wyniosły 6 mln 198 tys. zł). Budżet na rok 2001 zakłada dochody z tego tytułu na poziomie 3 mln 965 tys. zł (spadek w porównaniu z rokiem poprzednim o 36%).

Subwencja z budżetu państwa wzrastała w całym analizowanym okresie. Budżet gminy na rok bieżący zakłada, że subwencja wyniesie 5 mln 988 tys. zł co, w stosunku do wielkości z roku 1996 (2 mln 895 tys. zł), oznacza wzrost o ponad dwukrotny.

Analizując poziom i strukturę dochodów gminy Brzeg Dolny należy wspomnieć o konsekwencjach jakie dla budżetu gminy miała powódź z lipca 1997 roku. W związku z pilną potrzebą usunięcia skutków powodzi gmina w latach 1997 – 2000 gmina otrzymała znaczne środki w postaci dotacji celowych i dofinansowania ze źródeł pozabudżetowych. Przepływ tych środków przez budżet gminy spowodował zaburzenia które przy analizie budżetu trzeba wziąć pod uwagę. W roku 1997 otrzymano środki z budżetu państwa w formie dotacji celowych w wysokości 1 mln 245 tys. zł a ze źródeł pozabudżetowych 232 tys. zł. W 1998 roku środki te były już bardzo znaczne: dotacje z budżetu państwa wyniosły 4 mln 919 tys. zł (co stanowiło około 13% całkowitych dochodów jakie gmina uzyskała w tym roku), zaś środki ze źródeł pozabudżetowych 2 mln 783 tys. zł (7% całkowitych dochodów). W 1999 roku gmina otrzymała środki powodziowe w postaci dotacji celowych z budżetu państwa, które wyniosły 476 tys. zł. W 2000 roku środki te wyniosły 2 mln 182 tys. zł (2 mln 562 tys. zł z budżetu państwa i 250 tys. zł ze źródeł pozabudżetowych), w budżecie na 2001 rok przyjęto że środki te wyniosą 600 tys. zł (dotacje celowe z budżetu państwa).

Rys. 3-1 Struktura dochodów budżetu miasta i gminy Brzeg Dolny w latach 1996—2001 (w %)

Cechą budżetu gminy Brzeg Dolny jest wysoki udział dochodów własnych w strukturze dochodów ogółem. Udział ten został zmniejszony w wyniku sytuacji nietypowej jaką była powódź i związane z nią środki, które gmina otrzymała (lata 1997-1999). Gdyby środków tych nie uwzględniać (jako wahanie przypadkowe wielkości dochodów budżetu gminy Brzeg Dolny) to można stwierdzić, że dochody własne w roku 1997 stanowiły ponad 42% dochodów ogółem a w 1998 prawie 48%. W 1996 roku dochody własne stanowiły ponad 46% dochodów ogółem a roku 1999 ponad 63% dochodów ogółem – ponad 2 punkty procentowe więcej niż przeciętny poziom dla dolnośląskich gmin miejsko – wiejskich.. Budżet gminy na 2001 rok zakłada, że dochody własne stanowiąc będą prawie 63% dochodów ogółem. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że wysoki udział dochodów własnych w dochodach ogółem notowany w gminie Brzeg Dolny wskazuje na możliwość zachowania niezależności finansowej władz samorządowych gminy, co tym samym stwarza warunki do formułowania i realizacji strategii rozwoju. Dochody własne stanowią główne źródło finansowania komunalnych inwestycji infrastrukturalnych przez co stają się motorem rozwoju lokalnego.

Wydatki

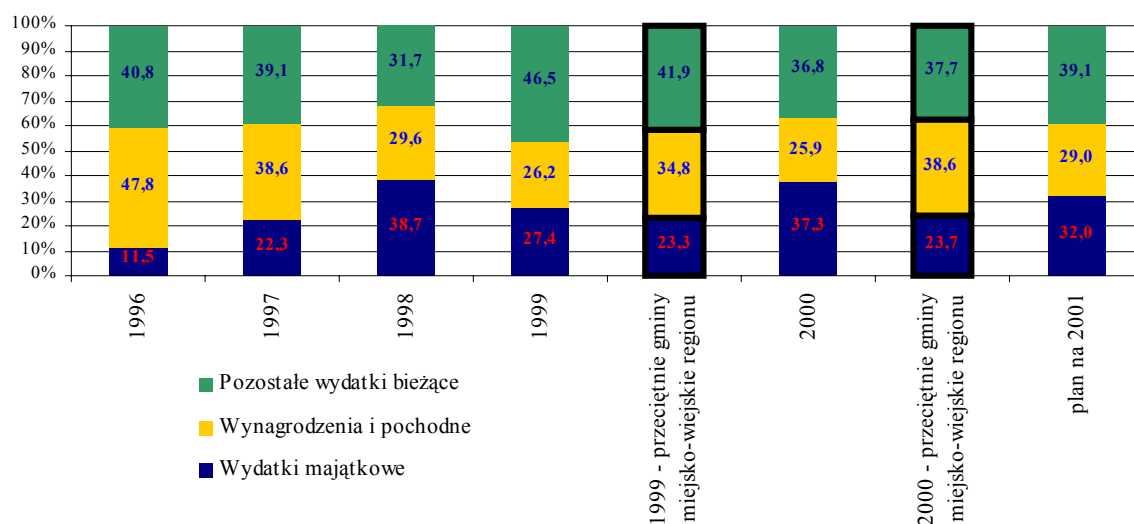
Wydatki ogółem gminy Brzeg Dolny w 1997 roku wzrosły, w porównaniu z rokiem poprzednim o ponad 50% i wyniosły 28,7 mln zł. W roku kolejnym nastąpił wzrost wydatków ogółem w porównaniu z rokiem poprzednim o 35% (do poziomu prawie 38,8 mln zł). W 1999 roku wydatki ogółem spadały, w stosunku do roku poprzedniego o 40%, w roku 2000 nastąpił ich wzrost o 30% (do wysokości 30,8 mln zł). Budżet na 2001 rok zakłada wydatki na poziomie wykonania roku poprzedniego. W analizowanym okresie poziom wydatków majątkowych wykazuje się dużymi wahaniami. W latach 1996–1998 ich poziom wzrósł z 2,2 mln zł do ponad 15 mln zł. W 1999, w porównaniu z rokiem poprzednim spadł o około 40% (do 6,5 mln zł), w 2000 roku zanotowano wzrost o prawie 80%. Budżet na rok bieżący zakłada wydatki majątkowe w wysokości 9 mln 850 tys. zł.

Tabela 3-2 Struktura wydatków budżetu miasta i gminy Brzeg Dolny w latach 1996—2001(w tys. zł)

Wyszczególnienie	1996	1997	1998	1999	2000	2001 *
Wydatki ogółem (I + II)	19 047,5	28 725,1	38 795,0	23 571,7	30 840,2	30 805,1
I Wydatki majątkowe, z tego:	2 181,2	6 399,3	15 008,4	6 449,1	11 495,7	9 850,0
Wydatki inwestycyjne	2 181,2	6 399,3	15 008,4	6 449,1	11 494,7	9 850,0
Pozostałe wydatki majątkowe	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0
II Wydatki bieżące, z tego:	16 866,3	22 325,8	23 786,6	17 122,6	19 344,5	20 955,1
Wynagrodzenia i pochodne	9 098,5	11 080,3	11 497,2	6 173,2	7 998,1	8 922,7
Pozostałe wydatki bieżące	7 767,8	11 245,5	12 289,4	10 949,4	11 346,4	12 032,4

* Plan budżetu na 2001 rok – uchwała Rady Miejskiej w Brzegu Dolnym nr. XXV/262/2000 z dnia 28 grudnia 2000 r. w sprawie budżetu gminy na rok 2001.

Wydatki majątkowe stanowiły średnio w latach 1996–1999 około 27% wydatków ogółem gminy Brzeg Dolny. W latach 1996-1998 udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem z 11,5% do 38,7%. W 1999 roku udział ten wyniósł 27,4% (przeciętnie w dolnośląskich gminach miejsko – wiejskich udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem wyniósł 23,3%) a w 2000 – 37,3% (prawie 14 punktów procentowych więcej niż przeciętnie w dolnośląskich gminach miejsko – wiejskich). W budżecie na rok 2001 wydatki majątkowe stanowią 32% wydatków ogółem

Rys. 3-2 Struktura wydatków budżetu miasta i gminy Brzeg Dolny w latach 1996—2001 (w %)

Wynik finansowy i zobowiązania

Budżet gminy Brzeg Dolny w latach 1995 i 1999 wykazywał nadwyżkę budżetową, a w latach 1997 – 1998 deficyt budżetowy. W 1997 roku deficyt budżetu gminy wyniósł 531 tys. zł -. niecałe 2% dochodów ogółem jakie gmina uzyskała w 1997 roku. W 1998 roku deficyt

także był wyższy i wyniósł już ponad 1 mln 200 tys. zł, co jednak, przy poziomie dochodów gminy w tym roku dało relację deficytu budżetu do dochodów w granicach 3%. Budżet na rok 2000 zakłada deficyt wysokości ponad 1 mln 200 tys. zł co daje relację deficytu budżetu do dochodów w granicach 7,5%.

Podstawowym źródłem finansowania deficytu budżetu gminy Brzeg Dolny w analizowanym okresie były środki zwrotne w postaci kredytów i pożyczek. W 1997 roku deficyt budżetu został pokryty w 45% kredytami i w 30% pożyczkami. W 1998 roku deficyt pokryto prawie w 70% przychodami pochodzącymi z nadwyżki budżetu z lat ubiegłych, pozostałe 30% stanowiły kredyty. W roku 2000 przychody budżetowe wyniosły 6 mln 505 tys. zł przy deficycie budżetowym wynoszącym nieco ponad 4,4 mln zł. Różnicę między tymi wielkościami stanowią rozchody budżetu (spłaty rat kapitałowych). W 2000 roku gmina Brzeg Dolny zdobyła środki zwrotne w postaci kredytów i pożyczek w wysokości 3,8 mln zł. W 2000 roku gmina wyemitowała także obligacje komunalne o wartości 2,5 mln zł.

Kolejną emisję obligacji (także o wartości 2,5 mln zł) zaplanowano w roku bieżącym.

Na koniec 2000 roku zobowiązania gminy Brzeg Dolny wyniosły prawie 7,6 mln zł. Z kwoty tej 4,5 mln zł stanowią zobowiązania z tytułu pożyczek i kredytów a 2,5 mln zł zobowiązania z tytułu emisji obligacji. Kwota długu gminy Brzeg Dolny na koniec 2000 roku w stosunku do dochodów jakie w tym roku uzyskała gmina, daje relację na poziomie 28%, co przy ustawowym ograniczeniu (wynoszącym 60%) nie jest relacją groźną dla gospodarki finansowej gminy.

Wnioski

Powyższe ustalenia dotyczące gospodarki finansowej gminy Brzeg Dolny w latach 1996—2000, wskazują na potrzebę podejmowania przez władze samorządowe gminy dalszych działań nakierowanych na jeszcze efektywniejsze wykorzystanie dostępnych środków publicznych poprzez wprowadzenie elementów strategicznego zarządzania gminą – uwzględnianie w pracach nad projektem uchwały budżetowej gminy perspektywy średnio- i długookresowej. Strumienie środków publicznych wydatkowanych z budżetu miasta powinny być skoncentrowane na wybranych celach strategicznych co czyni koniecznym budowę spójnej strategii rozwoju gminy. Władz samorządowe powinny dążyć do koncentracji środków na wyselekcjonowane, strategiczne cele rozwoju.

Gmina Brzeg Dolny jest aktywnym podmiotem na rynku finansowym o czym świadczyć może decyzja dotycząca posłużenia się instrumentem finansowym jakim jest obligacja komunalna. Środki z emisji zwiększyły strumień środków które gmina mogła przeznaczyć na zadania rozwojowe. Gmina korzystała także z innych atrakcyjnych form pozyskiwania środków zwrotnych (pożyczka z WFOŚiGW).

W dalszej perspektywie godne zainteresowania są także środki finansowe pochodzących ze źródeł zagranicznych, nie podlegające zwrotowi (fundusze PHARE-2, ISPA, SAPARD). Warto zaznaczyć, że poziom wydatków inwestycyjnych gminy Brzeg Dolny wskazuje na duże potencjalne możliwości uzyskiwania środków z tych źródeł (często warunkiem ich uzyskania jest odpowiednio wysoki poziom zaangażowania środków własnych, rosnący poziom dochodów własnych wskazuje na zwiększanie się możliwości gminy Brzeg Dolny w tym zakresie).

4. DEMOGRAFIA

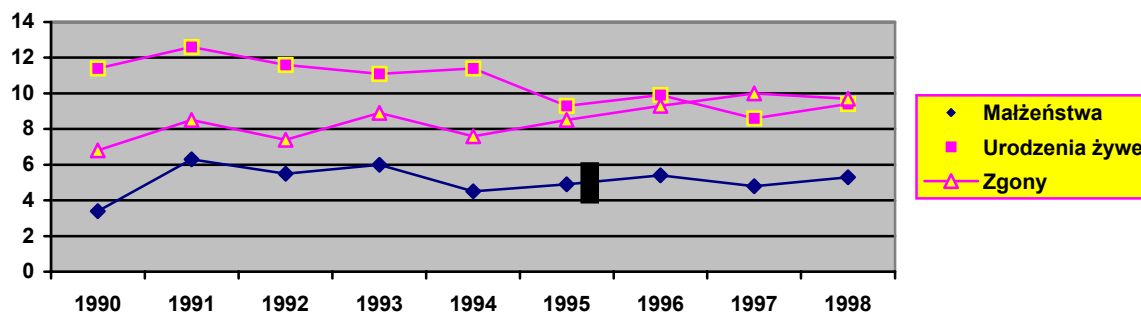
Dane podstawowe

Tabela 4-1 Gmina Brzeg Dolny – podstawowe wskaźniki demograficzne w latach 1990 – 98.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Liczba ludności	16827	16882	17119	17212	17234	17243	17330	17279	17146	16690	16720
w tym kobiety	8914	8725	8847	8898	8901	8863	8914	8922	8884	8845,7	8945,2
Ludność na 1 km ²	184	179	181	183	183	183	184	183	182	177	177
Kobiety na 100 mężczyzn	106	107	107	107	107	106	106	107	107	106	107

Źródło: Urząd Miejski Brzeg Dolny.

Rys. 4-1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Wołowie

Tabela 4-2 Ruch naturalny ludności na 1 000 ludności w 2000r. – porównanie

L.p.	Jednostka porównawcza	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny
1.	Polska	5,4	10,2	9,7	0,5
3.	woj. dolnośląskie	7,88	8,96	8,74	0,22
4.	powiat wołowski	7,84	9,44	8,88	0,56
5.	Brzeg Dolny	7,24	8,67	9,33	-0,66

Źródło: Województwo dolnośląskie 1998r. wyd. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 1999, Mały rocznik statystyczny 1999, GUS Warszawa

Migracje

Tabela 4-3 Migracje w Brzegu Dolnym w latach 1992 – 1998

Rok	Migracja ludności								
	Napływ				Odływ				Saldo
	Razem	w tym			Razem	w tym			
		z miast	ze wsi	Z zagranicy		do miast	na wieś	Za granicę	
1990	237	102	134	1	274	186	80	8	-37
1991	237	86	150	1	250	187	61	2	-13
1992	271	81	190	0	250	204	46	0	21
1993	349	122	226	1	294	242	52	0	55
1994	195	97	96	2	222	153	69	0	-27
1995	165	75	87	3	209	137	69	3	-44
1996	176	88	79	9	155	104	41	10	21
1997	171	85	80	6	168	88	65	15	3

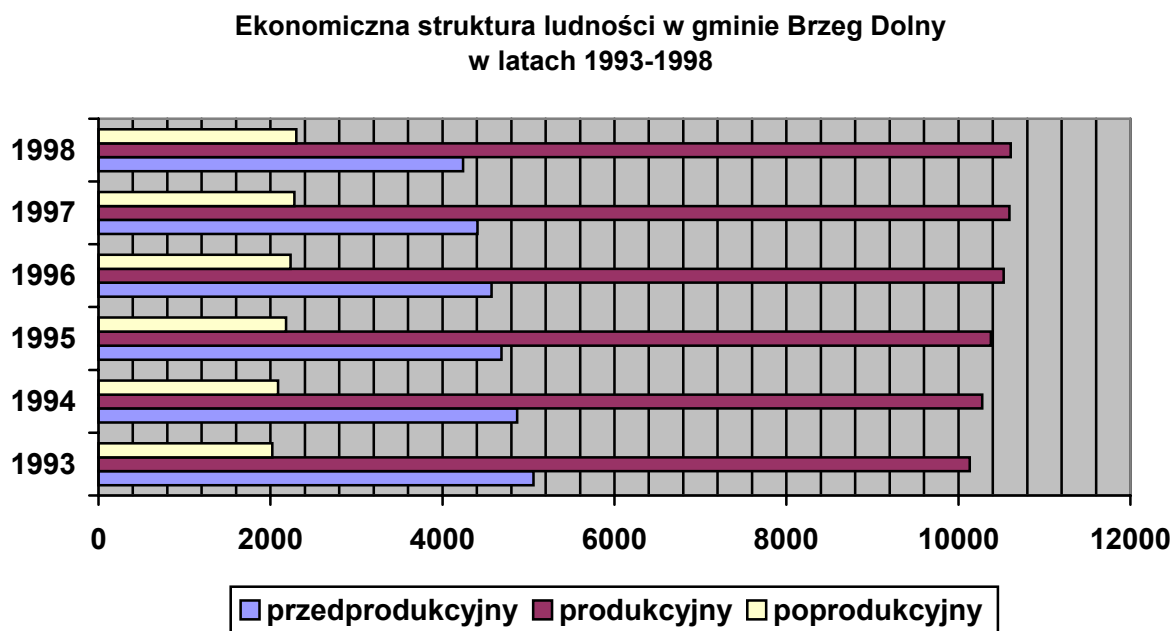
Źródło: Urząd Miejski w Brzegu Dolnym.

Struktura wiekowa

Postępujący proces starzenia się społeczeństwa dotyczy całego kraju, a w państwach wysokorozwiniętych jest zauważalny od kilkunastu lat.

Dla lokalnego rynku pracy znaczenie ma dynamika procesów demograficznych w aspekcie wieku produkcyjnego. Analizując strukturę wiekową ludności, można zauważyć podobne prawidłowości jak w całym kraju. Zwiększa się grupa ludzi w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym, natomiast spada liczba osób w wieku przedprodukcyjnym.

Rys. 4-2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Wołowie

Tabela 4-4 Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 1994 – 1998 – porównanie

L.p.	Gminy	Rok					
		1992	1994	1995	1996	1997	1998
1	Polska		71,5	70,5	69,3	68,0	66,5
2	b. woj. wrocławskie	67,4	66	65	64	63	63 ^{a)}
3	Brzeg Dolny	71,0	68	66	64,7	63,13	61,65
4	Wołów	73,4	72	72	71,8	70	68,73
5	Wińsko	85,0	85	86	83	82	79,

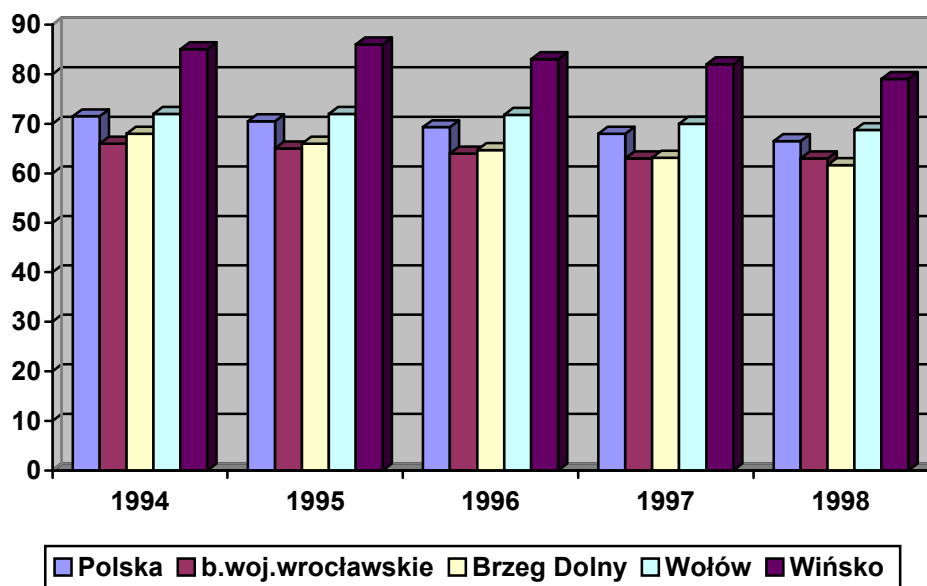
^{a)} woj. dolnośląskie

Źródło: Urząd Miejski w Brzegu Dolnym., Rocznik statystyczny

Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, czyli tzw. wskaźnik obciążenia społecznego, pozostaje w stosunkowo korzystnym stosunku w porównaniu ze średnią krajową i wojewódzką, oraz ze średnią w pozostałych gminach powiatu wołowskiego (wykres).

Rys. 4-3

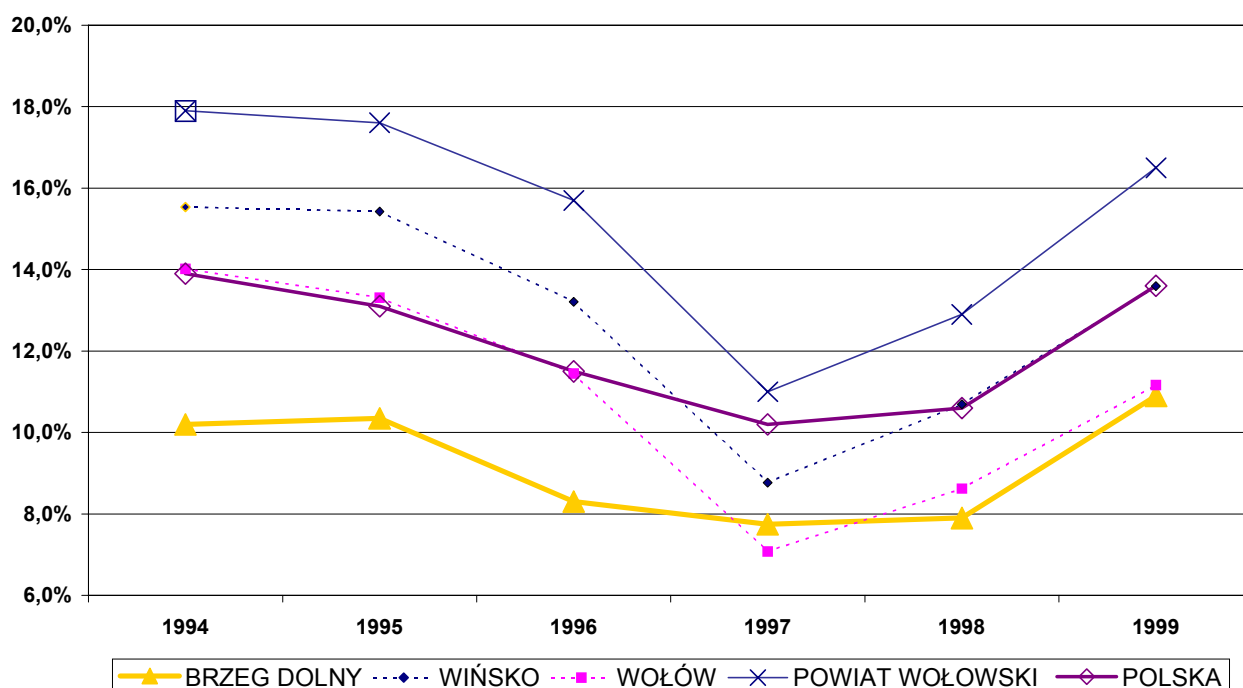
Wskaźnik obciążenia społecznego - porównanie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wydań rocznika statystycznego z lat 1992 - 1998

Rys. 4-4 Bezrobocie i oferty pracy w gminie brzeg dolny wg ewidencji powiatowego urzędu pracy w wołowie.

Wskaźnik bezrobocia w latach 1994-1999.

Opracowanie własne na podstawie:

1. Powiatowy Urząd Pracy w Wołowie.
2. Rocznik statystyczny GUS 1999 r.
3. Rocznik statystyczny woj. dolnośląskiego WUS 1999 r.

W badanym okresie wskaźnik bezrobocia w gminie Brzeg Dolny był niższy od wskaźników dla pozostałych gmin (za wyjątkiem końca roku 1997) i zmieniał się od 10 % w 1994 r. do 11 % w na koniec roku 1999.

Tabela 4-5 Struktura bezrobotnych w gminie Brzeg Dolny (31.III.2000).

	ogółem		Z liczby ogółem						liczba bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym
			ostatnio pracujący na stanowiskach		zwolnieni z przyczyn dot. zakładów pracy		osoby zarejestrowane z prawem do zasiłku		
	razem	kobiety	robotniczych	kobiety	razem	kobiety	razem	kobiety	
miasto	963	542	728	383	100	71	204	97	
gmina	336	191	257	131	16	6	66	22	
razem	1299	733	985	514	116	77	270	119	12,1

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Wołowie.

Rynek pracy w ocenie lokalnych przedsiębiorców.

Na początku bieżącego roku Wołowski Urząd Pracy przeprowadził badania ankietowe skierowane do 100 największych pracodawców z terenu powiatu. Do najczęściej zgłaszanych przez pracodawców problemów wpływających bezpośrednio na lokalny rynek pracy należą:

1. Zmniejszająca się ilość zleceń dla firm usługowych, brak ochrony rynku pracy na terenie powiatu,
2. Zwolnienia pracowników w sferach reformowanych przez państwo oraz w największym zakładzie na terenie powiatu w Rokicie S.A.
3. Koncentrowanie się samorządów na uruchamianiu prac sezonowych (porządkowych – roboty publiczne) bez inicjatywy w pozyskaniu środków pomocowych dających szanse inwestowania w trwałe miejsca pracy.

Ponadto badanie wykazało brak zainteresowania pracodawców zwiększeniem zatrudnienia w najbliższym okresie za wyjątkiem miejsc subsydiowanych z Funduszu Pracy.

5. GOSPODARCZE ŻYCIE GMINY.

Na koniec 1998 r. na terenie gminy działało 772 podmioty gospodarcze (29 w sektorze publicznym i 743 w sektorze prywatnym). W sektorze prywatnym 596 podmiotów miało status osoby fizycznej, 35 to spółki prawa handlowego, a 16 to spółki z udziałem kapitału zagranicznego.

Tabela 5-1 Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON.

Lp.	Rodzaj podmiotu	Rok		
		1995	1997	1998
1	Jednostki gospodarcze - ogółem	514	660	772
2	Sektor publiczny - ogółem	30	28	29
3	Sektor publiczny - jednostki budżetowe państwowe i komunalne ogółem	b.d	15	15
4	Sektor publiczny - przedsiębiorstwa państwowe	b.d	0	0
5	Sektor publiczny - spółki prawa handlowego	b.d	1	1
6	Sektor publiczny - spółki z udziałem kapitału zagranicznego	b.d	0	0
7	Sektor publiczny - jednostki budżetowe i komunalne gospodarstwa pomocnicze	b.d	0	0
8	Sektor prywatny - ogółem	484	632	743
9	Sektor prywatny - osoby fizyczne	391	516	596
10	Sektor prywatny - spółki prawa handlowego	24	33	35
11	Sektor prywatny - spółki z udziałem kapitału zagranicznego	b.d	16	16
12	Sektor prywatny - spółdzielnie	b.d	7	7
13	Sektor prywatny - fundacje	b.d	0	0
14	Sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	b.d	6	9

Źródła: Pakiet danych statystycznych "Polska 1999", SAGRA, 1999, Roczniki statystyczne województwa wrocławskiego 1994, 1995, 1997, WUS

Wskaźnik aktywności gospodarczej wyrażony liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców wynosi 45 i jest niższy niż średnio dla powiatu wołowskiego i znacząco niższy od średniej wojewódzkiej (83).

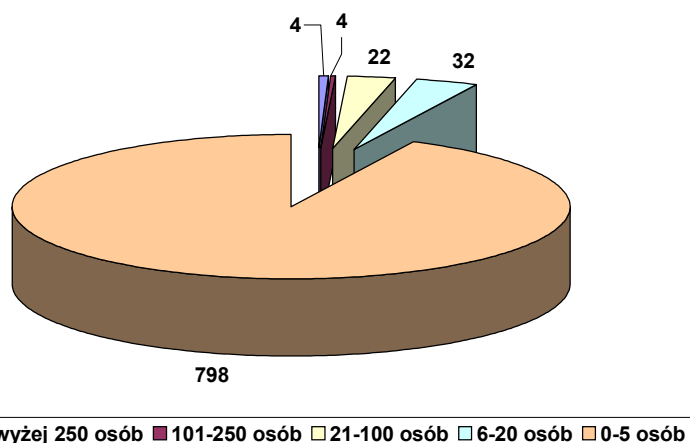
Tabela 5-2 Podmioty gospodarcze w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	Brzeg Dolny	Wiąnsko	Wrocław	powiat wrocławski	woj. dolnośląskie
	45,0	36,8	59,6	50,3	82,7

Źródło „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brzeg Dolny”, Wrocławskie Biuro Urbanistyki 1999 r.,

Na koniec kwietnia br. w rejestrze KRUP-REGON Wrocławskiego Urzędu Statystycznego zarejestrowanych było 860 podmiotów.

Ponad 90 % podmiotów z terenu gminy to przedsiębiorstwa zatrudniające poniżej 6 osób. Tylko 4 podmioty zatrudniają powyżej 250 osób. Taka sama jest liczba firm o zatrudnieniu w przedziale 101-250 osób.

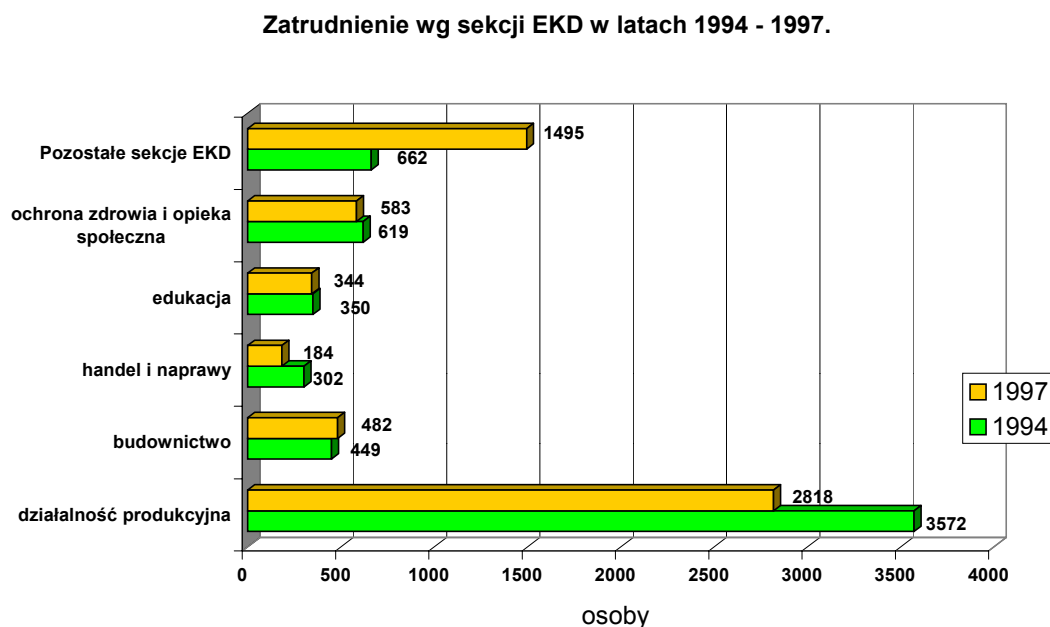
Rys. 5.1**Podmioty w rejestrze KRUP GN-REGON wg wielkości zatrudnienia (IV 2000).**

Źródło Kwerenda bazy danych KRUP-REGON, WUS, kwiecień 2000 r.

Pracujący w gospodarce narodowej.

Zmiany jakie nastąpiły w gospodarce gminy na przestrzeni ostatnich lat odzwierciedla Rys. 5.2 przedstawiający zatrudnienie w gospodarce narodowej wg sekcji EKD w roku 1994 i 1997.

Rys. 5.2

Źródło: Roczniki statystyczne województwa wrocławskiego 1994, 1995, 1997, WUS

Kapitał zagraniczny w gminie.

Stopień zaangażowania kapitału zagranicznego w gospodarce lokalnej gminy Brzeg Dolny przedstawia Tabela 5-3. Ostatnia kolumna tabeli prezentuje procentowy udział danej kategorii w dawnym woj. wrocławskim.

Tabela 5-3 Kapitał zakładowy spółek z kapitałem zagranicznym w 1997 (w tys. zł, stan na 31.12.97).

	Brzeg Dolny	byłe woj. wrocławskie	udział % Brzegu D.
Liczba jednostek	10	804	1,24%
ogółem	21 213,3	909 938,9	2,33%
krajowy	41,7	148 420,8	0,03%
w tym osób prawnych	30,4	123 386,1	0,02%
w tym osób fizycznych	11,3	25 034,7	0,05%
zagraniczny	21 171,6	750 223,2	2,82%
średnio na jednostkę	2 117,2	933,1	

Źródło "Kapitał zagraniczny w województwie wrocławskim w latach 1993-1997", WUS, 1998 r.

Kapitał zakładowy średniej spółki z udziałem kapitału zagranicznego w gminie Brzeg Dolny w końcu 1997 roku (około 2,1 mln złotych) był ponad dwukrotnie wyższy od kapitału zakładowego analogicznej spółki w woj. wrocławskim oraz suma kapitałów zakładowych

pochodzenia zagranicznego spółek z terenu gminy daje 3% całkowitej wartości kapitału zakładowego pochodzenia zagranicznego zainwestowanego w dawnym województwie wrocławskim.

Na bazie współpracy z Zakładami Chemicznymi „Rokita S.A” powstały w latach 90-tych duże podmioty gospodarcze prowadzące działalność produkcyjną z udziałem kapitału zagranicznego:

- British Vita Polymers Poland (wytwórnia pianki elastycznej)
- Wytwórnia Gazów Technicznych BOC GAZY
- „Alfa-Systems” sp. z o.o. (systemy poliuretanowe, poliestry)

Z udziałem kapitału zagranicznego powstały również spółki prowadzące działalność w sekcjach EKD:

- budownictwo – „Rewa-Pol” Sp. z o.o.
- Zakład Produkcji, Montażu i Renowacji Liczników Energetycznych „DZG Polska” Sp. z o.o.

6. ROLNICTWO.

Powierzchnia gminy należy do obszarów o średniej koncentracji użytków rolnych, które stanowią 56% powierzchni. Grunty orne zajmują 43 % powierzchni gminy.

Tabela 6-1 Użytkowanie gruntów na obszarach wiejskich (bez miasta Brzeg Dolny).

	powierzchnia ogółem	Użytki rolne (ha)					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
		razem	grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
Brzeg Dolny	7 716	4 046	3 104	15	500	427	2 839	831
Brzeg Dolny - %	100,0%	52,4%	40,2%	0,2%	6,5%	5,5%	36,8%	10,8%
powiat wołowski	63 828	35 618	27 523	101	4 809	3 185	22 243	5 967
powiat woł. -%	100,0%	55,8%	43,1%	0,2%	7,5%	5,0%	34,8%	9,3%
woj. dolnośląskie %	100,0%	60,4%	45,5%	0,4%	7,7%	6,7%	28,7%	10,9%

Źródło: Analiza i diagnoza „stanu istniejącego obszarów wiejskich Dolnego Śląska” ,Biuro Geodezji i Terenów Rolnych w Legnicy, 2000 r.

Warunki do prowadzenia produkcji rolniczej są korzystne. 75 % gruntów ornych stanowią użytki rolne średnie (klasy IIIa - IVb).

Tabela 6-2 Bonitacja gruntów ornych.

gmina	Powierzchnia ogólna (ha)	razem GO	Areal (w ha) gruntów ornych (bez sadów)w poszczególnych klasach bonitacyjnych								
			I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	ZVI
Brzeg Dolny	7 716	3 104	2	3	435	757	666	512	506	217	6
Brzeg Dolny %	100,0%	40,2%	0,0%	0,0%	5,6%	9,8%	8,6%	6,6%	6,6%	2,8%	0,1%
powiat woł. -%	100,0%	43,1%	0,0%	0,1%	3,7%	7,4%	9,5%	7,7%	10,6%	4,0%	0,2%
woj. dolnośląskie %	100,0%	45,5%	0,5%	7,7%	19,3%	17,5%	20,6%	14,8%	14,7%	4,6%	0,2%

Źródło: Analiza i diagnoza „stanu istniejącego obszarów wiejskich Dolnego Śląska” ,Biuro Geodezji i Terenów Rolnych w Legnicy, 2000 r.

Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (wg IUNG) wynosi 77 i jest wyższy od średniej wojewódzkiej - 76,3.

Gleby pszenne (od bardzo dobrych do wadliwych) stanowią około 45% gruntów ornych gminy. Zlokalizowane są we wschodniej i północnej części gminy, na przemian z glebami żytnymi (ok. 54 % gruntów ornych).

Władanie zasobami ziemi .**Tabela 6-3 Struktura władania gruntami (bez terenu miasta Brzeg Dolny) wg sektorów.**

	Powierzchnia ogółem (ha)	Sektor publiczny					Sektor prywatny	
		razem	AWRSP	PGL	własność komunalna	pozostałe	razem	gospodarstwa rolne
Brzeg Dolny	7 716	5 489	2 018	2 895	270	306	2 227	1 958
	100,0%	71,1%	26,2%	37,5%	3,5%	4,0%	28,9%	25,4%
powiat woł. -%	100,0%	68,6%	26,8%	35,8%	2,9%	3,0%	31,4%	26,6%
woj. dolnośląskie %	100,0%	60,5%	21,8%	29,5%	3,8%	5,3%	39,5%	33,9%

Źródło: Analiza i diagnoza „stanu istniejącego obszarów wiejskich Dolnego Śląska” ,Biuro Geodezji i Terenów Rolnych w Legnicy, 2000 r.

Struktura obszarowa i wiekowa gospodarstw indywidualnych.**Tabela 6-4 Struktura gospodarstw w grupach obszarowych.**

	Liczba gospodarstw ogółem wg władania	Średnia powierzchnia gospodarstwa (ha)	Liczba gospodarstw według przedziałów wielkościowych (w ha)					
			1,00-4,99	5,00-9,99	10,00-14,99	15,00-49,99	50,00-99,99	>100
Gmina Brzeg Dolny	311	6,3	201	44	43	19	4	0
	100,0%		64,6%	14,1%	13,8%	6,1%	1,3%	0,0%
powiat woł. -%	100,0%	6,1	58,8%	21,9%	14,7%	3,8%	0,8%	0,0%
woj. dolnośląskie %		6,9	57%	23%	14%	6%	1%	0%

Źródło: Analiza i diagnoza „stanu istniejącego obszarów wiejskich Dolnego Śląska” ,Biuro Geodezji i Terenów Rolnych w Legnicy, 2000 r.

Tabela 6-5 Struktura gospodarstw wg wieku użytkownika.

	Liczba gospodarstw ogółem	Liczba gospodarstw w grupach wiekowych			
		do 34 lat	35 - 54	55-60	powyżej 60 lat
Gmina Brzeg Dolny	311	65	215	22	9
	100,0%	20,9%	69,1%	7,1%	2,9%
powiat woł. -%	100,0%	16,0%	54,4%	8,4%	21,2%
woj. dolnośląskie %		20%	51%	15%	15%

Źródło: Analiza i diagnoza „stanu istniejącego obszarów wiejskich Dolnego Śląska” ,Biuro Geodezji i Terenów Rolnych w Legnicy, 2000 r.

Organizacja produkcji roślinnej.

Tabela 6-6 Struktura upraw.

	Powierzchnia upraw w ha									Ogółem pow. GO
	pszenica	jęczmień	owies	żyto	kukurydza na ziarno	Razem zboża	buraki cukr.	ziemniaki	rzepak oz. i jary	
Gmina Brzeg Dolny	1 110	510	120	360	235	2 335	143	170	248	3 104
	35,8%	16,4%	3,9%	11,6%	7,6%	75,2%	4,6%	5,5%	8,0%	100,0%
<i>powiat woł. -%</i>	21,8%	8,6%	3,0%	15,6%	2,7%	51,6%	3,3%	5,5%	3,8%	100,0%
<i>woj. dolnośląskie %</i>	61,1%	8,7%	2,2%	7,2%	5,3%	54,1%	4,1%	5,9%	7,9%	100,0%

Źródło: Analiza i diagnoza „stanu istniejącego obszarów wiejskich Dolnego Śląska” ,Biuro Geodezji i Terenów Rolnych w Legnicy, 2000 r.

Tabela 6-7 Plony podstawowych upraw.

	Plony w dt								Plon z 1 ha w jednostkach zbożowych
	pszenica	jęczmień	owies	żyto	kukurydza ziarno	buraki cukr.	ziemniaki	rzepak oz. i jary	
Brzeg Dolny	33	32	30	32	45	280	190	18	36
<i>woj. dolnośląskie</i>	41,2	33,8	28,8	29,1		381	222	24,4	42

Źródło: Analiza i diagnoza „stanu istniejącego obszarów wiejskich Dolnego Śląska” ,Biuro Geodezji i Terenów Rolnych w Legnicy, 2000 r.

Organizacja produkcji zwierzęcej.

Tabela 6-8 Pogłowie i obsada zwierząt hodowlanych.

	Pogłowie zwierząt w szt.				Obsada na 100 ha UR w			
	bydło	trzoda	owce	drób (kury)	bydło	trzoda	owce	drób (kury)
Gmina Brzeg Dolny	720	1 480	15	4 460	15,2	31,2	0,3	94,2
<i>powiat wołowski</i>	5 670	18 146	195	28 270	15,9	50,9	0,5	79,4
<i>woj. dolnośląskie</i>	180 196	510 434	10 251	3 490 988	16,8	47,6	1,0	325,5

Źródło: Analiza i diagnoza „stanu istniejącego obszarów wiejskich Dolnego Śląska” ,Biuro Geodezji i Terenów Rolnych w Legnicy, 2000 r.

Tabela 6-9 Wskaźniki efektywności produkcji zwierzęcej.

	wydajność mleka od 1 krowy w litrach	przeciętna waga tucznika w kg	przeciętna liczebność miotu w szt.	wydajność wełny od 1 owcy dorosłej w kg	ilość jaj od 1 kury
Gmina Brzeg Dolny	3 050	110	7	3,5	160
<i>woj. dolnośląskie</i>	3 449	108	9	2	170

Źródło: Analiza i diagnoza „stanu istniejącego obszarów wiejskich Dolnego Śląska” ,Biuro Geodezji i Terenów Rolnych w Legnicy, 2000 r.

Obsługa rolnictwa.**Tabela 6-10 Zakłady (punkty skupu produktów rolnych).**

Lp.	lokalizacja zakładu, punktu skupu	Nazwa zakładu, punktu skupu	nazwa skupowanych produktów	Wielkość skupu rocznie
1.	Wołów	AVENA Sp. z o.o.	rzepak + zboża	3000
2.	Skokowa	Wytwórnia pasz	zboża paszowe	1000
3.	Godzięcin	GODEX sp. z o.o.	rzepak, zboża	300
4.	Malczyce	Anko sp. z o.o.	rzepak, zboża	200
5.	Malczyce	Cukrownia	buraki	1500

Źródło: Analiza i diagnoza „stanu istniejącego obszarów wiejskich Dolnego Śląska” ,Biuro Geodezji i Terenów Rolnych w Legnicy, 2000 r.

Tabela 6-11 Jednostki sprzedające środki produkcji dla rolnictwa.

Lp.	Lokalizacja jednostki	rodzaj punktu sprzedaży	rodzaj sprzedawanych środków produkcji
1.	Brzeg Dolny	Gminna Spółdzielnia SCh	Pasze, nawozy
2.	Wołów	Centrala nasienna	Materiał siewny
3.	Brzeg Dolny	Chemikaz – sp. z o.o.	nawozy, śr. ochrony roślin
4.	Brzeg Dolny	Zieliński Andrzej	opał

Źródło: Analiza i diagnoza „stanu istniejącego obszarów wiejskich Dolnego Śląska” ,Biuro Geodezji i Terenów Rolnych w Legnicy, 2000 r.

7. STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO

Położenie fizyczne – geograficzne

Geograficznie gmina Brzeg Dolny należy do Niziny Śląskiej. Część południową stanowi podregion Doliny Odry, a północną Wysoczyzna Rościszawicka. Krajobraz gminy można scharakteryzować jako rolniczo-leśny (lasy stanowią ponad 30% powierzchni gminy), przy czym samo miasto Brzeg Dolny narzuca gminie charakter przemysłowy.

Budowa geologiczna i ukształtowanie powierzchni.

Gleby południowej części gminy to osady rzeczne powstałe podczas wielokrotnych wylewów przez osadzanie piasków i mułów rzecznych. Natomiast Wysoczyzna Rościszawicka to moreny denne jednej z późniejszych faz środkowo-polskiego zlodowacenia stadiału Odry. Różnica poziomów terenu dochodzi tu do 60m., a różnice lokalne do 40 m. Najwyższe wzniesienie w gminie stanowi zbocze opadające spod kulminacji 198,8 m. n.p.m. leżącej na południe od Bagna w gminie Oborniki Śląskie, które przecina granica gminy Brzeg Dolny na wysokości 185,2 m. n.p.m. na wsch. od Godzięcina. Punkt najniższy to brzeg Odry na granicy z gminą Wołów – 102 m. n.p.m.

Warunki klimatyczne.

Obszar gminy znajduje się w jednej z najcieplejszych dzielnic klimatycznych kraju — Dzielnic Wrocławskiej obejmującej swoim zasięgiem Nizinę Śląską. Średnie temperatury roczne wynoszą **8,5°C**, suma rocznych opadów zawiera się w przedziale **500-600 mm**, a pokrywa śnieżna utrzymuje się **50-60 dni**. Okres wegetacyjny jest długi i wynosi **225 dni**.

Podstawowe zasoby kopalin.

Na terenie gminy Brzeg Dolny obecnie eksploatowane są 2 kopalnie glinki: w Pogalewie Małym i w mieście Brzeg Dolny (na terenie osiedla Krańsko).

- Na terenie gminy Brzeg Dolny udokumentowane są **3 złoża surowców ceramiki budowlanej**:
- **„Pogalewo Małe”** ility trzeciorzędowe, zawartość margla (średnio 0,037%) i wysoka skurczliwość suszenia (średnio 9,8%). Powierzchnia złoża wynosi 10,3 ha, średnia miąższość 10,3 m, a grubość nadkładu średnio 1,8 m.
- **„Pogalewo Wielkie”**: Powierzchnia złoża wynosi 9 ha, średnia miąższość 10,1 m, a średnia grubość nadkładu 3,2 m. Zasoby geologiczne bilansowe wynoszą 206 tys. m³. Jakość kopaliny jest zbliżona do charakteryzującej złoża „Pogalewo Małe”.
- **„Grodzanów”**: jest złożem glin zwałowych z okresu zlodowacenia środkowopolskiego. Złoże ma powierzchnię 3,7 ha i średnią miąższość 8,0 m. Jego zasoby wynoszą 227 tys. m³. Kopalina jest przydatna tylko do produkcji cegły pełnej. W większości badanych próbek gliny stwierdzono obecność margla. Skurczliwość suszenia jest niska i średnio wynosi 6,4%, a nasiąkliwość kształtuje się w granicach 11,5-14,3%.

Złoże iłów „Kraniec”. ility plastyczne, dość jednorodne o zabarwieniu szarym i szarzielonym z czerwonymi, wiśniowymi i brunatnymi palmami o zmiennej intensywności. gęstość właściwa: 1,21-1,24 g/cm³, wiskoza: 15,7-41,0 sek/1000/500 cm³, filtracja: 15,7-40,3 przy 7 atm./cm, grubość osadu: 1,5-8,0 mm.

Zasoby wód powierzchniowych i podziemnych

Wody powierzchniowe.

Na zasoby wód powierzchniowych na obszarze gminy składają się:

- rzeki: Odra, Jodłówka, Juszka Wołowska;
- zbiorniki retencyjne: małe zbiorniki na Kręsku i w Godzięcinie (pow. zalewu 2,72 ha);
- stawy hodowlane: w Brzegu Dolnym, Jodłowicach, Wałach Śląskich, Kręsku i Radeczu o powierzchni zalewowej łącznie 8,46 ha;
- zbiorniki rekreacyjne: zlokalizowane w miejscowości Wały, Grodzanów, Pogalewo Wielkie o łącznej powierzchni zalewu 7,35 ha.

Rzeka Odra tworzy południową granicę gminy. Jej całkowita długość w granicach Polski wynosi 741,9 km, na terenie gminy długość rzeki wynosi **ok. 16 km**.

Odra ze względu na sposób regulacji, zabudowy hydrotechnicznej oraz warunków żeglugowych dzieli się na trzy odcinki:

- od Raciborza do Kędzierzyna-Koźła – odcinek nieżeglowny,
- od Kędzierzyna-Koźła do Brzegu Dolnego – odcinek skanalizowany,
- od Brzegu Dolnego do Szczecina – odcinek Odry swobodnie płynącej.

Wody podziemne.

Gmina wg podziału hydrologicznego leży w regionie niecki wrocławskiej, podregionie wrocławskim charakteryzującym się występowaniem użytkowych wód podziemnych w utworach **czwartorzędowych**, reprezentowanych głównie przez osady w dolinie Odry oraz w poziomach wodonośnych w utworach **trzeciorzędowych**, które odznaczają się słabą wodonością. Wymagają odmanganiania i odżelaziania.

Zatwierdzone zasoby w kat. "B" dla ujęć wody zlokalizowanych na terenie miasta i gminy Brzeg Dolny wynoszą ogółem **289,6 m³**, w tym:

- z utworów czwartorzędowych: **38,7 m³/h** (4 studnie),
- z utworów trzeciorzędowych **250,9 m³** (18 studni).
- **Czwartorzędowe piętro wodonośne:** Miąższość warstwy wodonośnej wynosi od kilku (3-9 m) do ponad 60 m. Swobodne zwierciadło wody w dolinie Odry występuje na głębokości 1-5 m. Na obszarze wysoczyzny zwierciadło wody ma charakter swobodny lub naporowy i stwierdzone zostało na głębokości od kilku do 24 m.
- **Trzeciorzędowe piętro wodonośne:** Miąższość warstwy wodonośnej wynosi od kilku do około 50 m. Zwierciadło wody ma charakter naporowy i stabilizuje się często kilka metrów powyżej powierzchni terenu. Wydajność ujęć kształtuje się od kilku do powyżej 100 m³/h. Ujęcia trzeciorzędowe, których wydajności przekraczają 100 m³/h. znajdują się poza obszarem gminy w rejonie miejscowości Łososiowice (gmina Wołów).

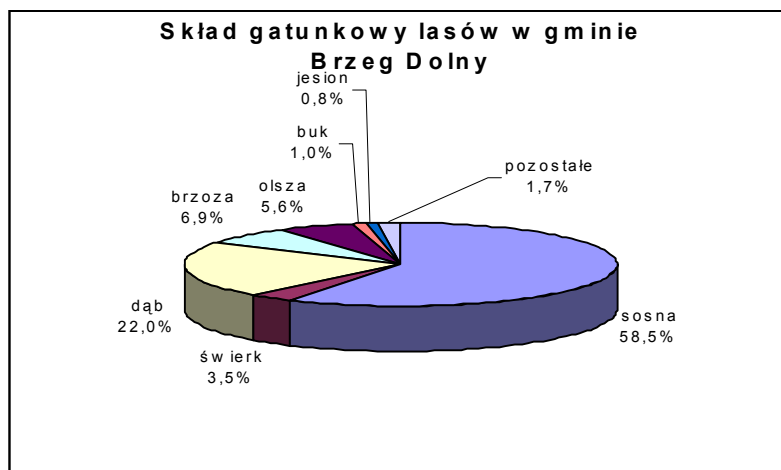
Ujęcie wielootworowe w Łososiowicach należy do Zakładów Chemicznych „Rokita” S.A. Jego wydajność wynosi 300 m³/h, przy depresji 9 m. Z ujęcia tego korzysta również miasto Brzeg Dolny.

Szata roślinna.

Lasy

Grunty pod lasami i zadrzewieniami na terenie gminy Brzeg Dolny stanowią **3 320 ha**, co odpowiada **34,1%** powierzchni ogólnej. Administracyjnie przynależą do Nadleśnictwa Oborniki Śląskie oraz Nadleśnictwa Wołów.

Rys. 7-1

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brzeg Dolny, Wrocławskie Biuro Urbanistyki, 1999

Obszary chronione

Na terenie gminy Brzeg Dolny, na granicy z gminą Oborniki Śląskie, na północny wschód od wsi, od której przyjął nazwę jest usytuowany **rezerwat Jodłowice**. Na terenie gminy Brzeg Dolny zajmuje powierzchnię 1,9 ha i chroni jodłowy bór mieszany o charakterze puszczańskim. Jodła występuje tu w pobliżu północnej granicy swego naturalnego zasięgu. W skład boru wchodzi ponadto: świerki, dęby, modrzewie i sosny. W runie leśnym występują rośliny borowe. Rezerwat został powołany Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego nr 114 z dnia 20 marca 1958.

Wykaz **pomników przyrody** na terenie gminy obejmuje **9 stanowisk**. Prawnie chronione są stare dęby szypułkowe w Bukowcach, oraz lipy drobnolistne w Godzięcinie. Pomnikiem przyrody nieożywionej jest głaz narzutowy w Jodłowicach.

Zanieczyszczenia i zagrożenia środowiska naturalnego.

Wśród potencjalnych sprawców nadzwyczajnych zagrożeń dla środowiska znajdują się Zakłady Chemiczne „Rokita” S.A. w Brzegu Dolnym, które są na liście NZŚ ze względu na używanie w procesach technologicznych i składowanie substancji wysoce niebezpiecznych (m.in. estry, kwasy i ługi techniczne, chlor, amoniak, fenol, tlenki etylenu i propylenu). Oddziaływanie na środowisko związane z prowadzoną działalnością stwarza głównie zagrożenie dla czystości powietrza atmosferycznego i wód gruntowych.

Zagrożenia dla powietrza atmosferycznego

Tabela 7-1 Wielkość emitowanych wybranych zanieczyszczeń

L.p.	Rodzaj zanieczyszczeń	Rok		
		1984	1990	1998
1	acetylen	184 357	21 484	925
2	benzen	216 518	63 529	2 765
4	chlorowodór	22 861	4 318	1 371
5	węglowodory alifatyczne	395 971	989 787	400 976
6	rtęć	331	297	201

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brzeg Dolny, Wrocławskie Biuro Urbanistyki, 1999

Zakład prowadzi pomiary emisji w 10 punktach zlokalizowanych w rejonie Brzegu Dolnego

Tabela 7-2 Ważniejsze źródła emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych w gminie Brzeg Dolny w 1998r.

Lp.	Miejscowość	Zakład	Emisja w t/rok		Urządzenia redukujące zanieczyszczenia
			pyły	gazy	
1.	Brzeg Dolny	Zakłady Chemiczne „Rokita” S.A.	893,0	1141,0	odpyl., odsiarcz.
2.	Pogalewo Małe	„Zakład Ceramiki”	2,52	25,2	brak

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brzeg

Tabela 7-3 Grunty zdewastowane i zdegradowane w gminie Brzeg Dolny wymagające rekultywacji.

Rok	Grunty wymagające rekultywacji [ha]		
	ogółem	zdewastowane	zdegradowane
1994	12,5	1,25	0
1996	46,17	46,17	0

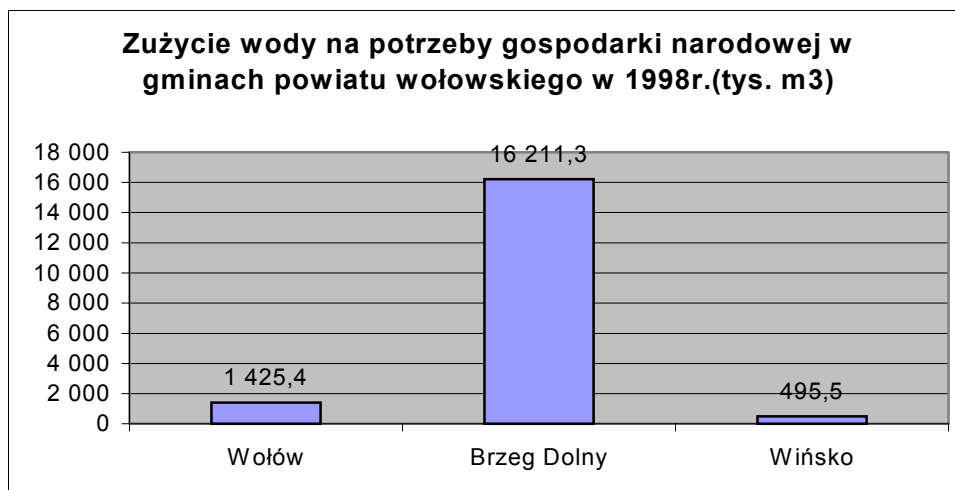
Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brzeg Dolny, Wrocławskie Biuro Urbanistyki, 1999

8. GOSPODARKA KOMUNALNA I MIESZKALNICTWO

Zaopatrzenie w wodę.

Zasoby wody oraz możliwości jej uzdatniania są wystarczające do pokrycia zapotrzebowania wody średniodobowego $2000\text{m}^3/\text{d}$ (w tym: miasto $1700\text{m}^3/\text{d}$, gmina $300\text{m}^3/\text{d}$)

Rys. 8-1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Polska 1999, Sagra

Odprowadzanie i unieszkodliwianie ścieków

Tabela 8-1 Podstawowe dane dot. systemu odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków

L. p.	Wyszczególnienie	Gmina		
		Brzeg Dolny	Wińsko	Wołów
1.	Komunalne i przemysłowe oczyszczalnie ścieków ogółem	1	0	4
2.	Komunalne i przemysłowe oczyszczalnie ścieków - chem., biolog. i z podwyższonym usuwaniem biogenów	1	0	3
3.	Przepustowość oczyszczalni [tys. m ³ /dobę]	36 000	0	5 657
4.	Przepustowość oczyszczalni [tys. m ³ /dobę] – chem., biolog. i z podwyższonym usuwaniem biogenów	36 000	0	5 227
5.	Ścieki komunalne i przemysłowe wymagające oczyszczenia -ogółem [tys. m ³]	8 765,1	146	893,1
6.	Ścieki komunalne i przemysłowe oczyszczane razem [tys. m ³]	7 351	0	875
7.	Ścieki komunalne i przemysłowe oczyszczane biologicznie [tys. m ³]	7 351	0	751

		Gmina		
	oczyszczane - biologicznie [tys. m ³]			
8.	Ścieki komunalne i przemysłowe nie oczyszczane razem [tys. m ³]	1 414,1	146	18,1
9.	Ścieki komunalne i przemysłowe nie oczyszczane - odprowadzane z zakł. [tys. m ³]	864	0	0
10.	Ścieki komunalne i przemysłowe nie oczyszczane - odprowadzane siecią kanalizacyjną [tys. m ³]	550,1	146	18,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Polska 1999, Sagra

Ścieki sanitarne doprowadzane są systemem pompowym do mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków Zakładów Chemicznych „Rokita” S.A. o wydajności $Q=50\ 000\text{m}^3/\text{h}$. Odbiornikiem ścieków jest rzeka Odra. W oczyszczalni ścieków „Rokita” oczyszczane są ścieki przemysłowe z zakładu chemicznego wraz ze ściekami sanitarnymi z miasta. Ilości ścieków przemysłowych odprowadzanych z Z.Ch.”Rokita” S.A zawarto w tabeli 9.2.

Gospodarka odpadami stałymi.

Gmina Brzeg Dolny posiada komunalne wysypisko odpadów stałych zlokalizowanych na terenie gminy. Wywozem nieczystości stałych są objęte wszystkie miejscowości. Powierzchnia wysypiska wynosi **2,30 ha**. Wysypisko ma pojemność **160 000 m³** i jest zorganizowane w sposób nowoczesny z nieką gromadzenia odpadów wypełnioną w **95%**. W związku z tym jest planowane otwarcie nowego wysypiska o pojemności. **270 000 m³** (Tabela 8-2).

Tabela 8-2 Zagospodarowanie nieczystości stałych w gminach powiatu wołowskiego

L.p.	Wyszczególnienie	Gmina		
		Brzeg Dolny	Wińsko	Wołów
1	Odsetek miejscowości wsi wywożących nieczystości stałe na wysypiska	100%	100%	100%
2	Pojemność wysypiska (m ³)	160 000	235 000	216 000
3	Stopień wypełnienia (%)	95,0%	87,2%	10,0%
4	Planowane nowe wysypiska (m ³)	270 000	200 000	-

Źródło: Analiza i diagnoza stanu istniejącego obszarów wiejskich woj. dolnośląskiego, Biuro Geodezji i Terenów Rolnych w Legnicy.

Tabela 8-3 Ilość powstałych i składowanych odpadów przemysłowych w Z.Ch.”Rokita” – (łącznie w tys. t.)

L.p.	Odpady przemysłowe	Rok		
		1984	1990	1998
1	Powstałe	89,3	96,4	60,0
2	Składowane	85,2	18,9	17,6

Zaopatrzenie w energię elektryczną

Teren gminy posiada podstawowe sieci i urządzenia energoelektryczne. Zaopatrzenie w energię elektryczną prowadzone jest liniami napowietrznymi średnich napięć **20kV**. Wszystkie miejscowości i gminy są zelektryfikowane. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych wykazuje stałą tendencję zwyżkową. (tabela 9.7.). Rozprowadzenie energii elektrycznej do poszczególnych odbiorców odbywa się liniami napowietrznymi lub kablowymi niskich napięć **0,4kV**. Każda z miejscowości gminy posiada od jednej do kilku stacji transformatorowych. Na terenie gminy znajduje się **55 stacji transformatorowych** o łącznej mocy zainstalowanej ok. **11kVA**.

Tabela. 9.6. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w m. Brzeg Dolny i Wołów w latach 1996-98

L.p	Miasto	Odbiorcy energii elektrycznej			Zużycie energii elektrycznej				
					MWh			Na 1 mieszkańca kWh	
		1996	1997	1998	1996	1997	1998	1997	1998
1	Brzeg Dolny	4 177	4 178	4 245	5 646	6 084	6 752	435,3	485,6
2	Wołów	4 210	4 221	4 288	6 261	6 164	7 940	501,7	644,2

Źródło: Gminy woj. wrocławskiego w 1996r. , Urząd Statystyczny we Wrocławiu, 1997

Rocznik statystyczny woj. wrocławskiego 1998, Urząd Statystyczny we Wrocławiu, 1998

Woj. dolnośląskie w 1998r., Urząd Statystyczny we Wrocławiu, 1999

Ciepłownictwo.

Miasto zaopatrywane jest w ciepło z elektrociepłowni zakładowej – Przedsiębiorstwa Energetycznego ENERGETYKA-ROKITA Sp. z o.o., znajdującego się na terenie Zakładów Chemicznych „Rokita” S.A. Przedsiębiorstwo posiada 2 elektrociepłownie, w których zainstalowane są kotły parowe. W tabeli (Tabela 8-4) przedstawiono podstawowe parametry zainstalowanej mocy cieplnej.

Tabela 8-4 Parametry zainstalowanej mocy cieplnej Przedsiębiorstwa Energetycznego ENERGETYKA-ROKITA Sp. z o.o. w 1999r.

L.p.	Parametr	Wartość
1	Łączna moc cieplna kotłów parowych (GJ)	1 120
2	Moc członu ciepłowniczego (GJ)	280
3	Rezerwa mocy członu ciepłowniczego (GJ)	90
4	Długość sieci cieplnej (km)	34,6
	• w tym magistralnej	18,4

Źródło: Przedsiębiorstwo Energetyczne ENERGETYKA-ROKITA Sp. z o.o.

Zaopatrzenie w gaz

Sieć gazowa na terenie gminy funkcjonuje w m. Brzeg Dolny. Miejskimi gazociągami prowadzony jest gaz ziemny wysokometanowy GZ50. Pozostały obszar gminy zaopatrywany jest w gaz płynny w butlach, z zastosowaniem do celów użytkowych głównie w kuchniach domowych.

Tabela 8-5 Sieć gazowa w m. Brzeg Dolny w latach 1990-98

L.p	Parametr	1990	1995	1996	1997	1998
1	Sieć rozdzielcza (km)	15,5	19,5	25,8	27,3	27,3
2	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych	336	364	367	375	389
3	Odbiorcy gazu w gospodarstwach domowych	3 469	3 900	3 929	3 935	3 933
4	Zużycie gazu w gospodarstwach domowych (dam ³)	5 275,6	5 060,6	4 273,0	4 382,0	4 351,6
5	Zużycie gazu na 1odbiorcę w gospodarstwach domowych (m ³)	1 534,9	1 283,8	1 087,5	1 115,0	1 106,4

Źródło: Gminy woj. wrocławskiego w 1996r. , Urząd Statystyczny we Wrocławiu, 1997

Infrastruktura komunalna w woj. wrocławskim 1990-97, Urząd Statystyczny we Wrocławiu, 1998

Woj. dolnośląskie w 1998r., Urząd Statystyczny we Wrocławiu, 1999

Infrastruktura komunalna w woj. wrocławskim 1990-97, Urząd Statystyczny we Wrocławiu, 1998

Woj. dolnośląskie w 1998r., Urząd Statystyczny we Wrocławiu, 1999

Na terenie miasta znajdują się następujące stacje redukcyjne gazu:

- SRP 1-st. ul. Urazka (Krańsko) 3 000m³/h
- SRP 2-st. ul. Słowackiego (Warzyń) 1 600m³/h

- SRP 2-st. ul. Zielona (Fabryczne) 600m³/h
- SRP 2-st. ul. 1-go Maja r. Słoneczna 5 000m³/h
- SRP 2-st. ul. Odrodzenia (Stare Miasto) 600m³/h

Zasoby mieszkaniowe

W 1998 roku liczba mieszkań w gminie wynosiła **5 080**. Większość mieszkań stanowią obecnie mieszkania indywidualne (podstawowe dane dot. mieszkalnictwa w gminie zawiera tabela 9.10.).

Tabela 8-6 Struktura mieszkań w latach 1994-98.

Rok	Wyszczególnienie				
	Spółdzielcze	zakładowe	komunalne	indywidualne	Razem
1994	1 078	2 381	622	922	5 003
1995	1 078	79	2 831	1 018	5 006
1996	1 078	69	2 824	1035	5 006
1997	1 078	54	1 755	2 135	5 022
1998	1 078	27	763	3 212	5 080

Źródło: Urząd Miejski Brzegu Dolnym

9. TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ.

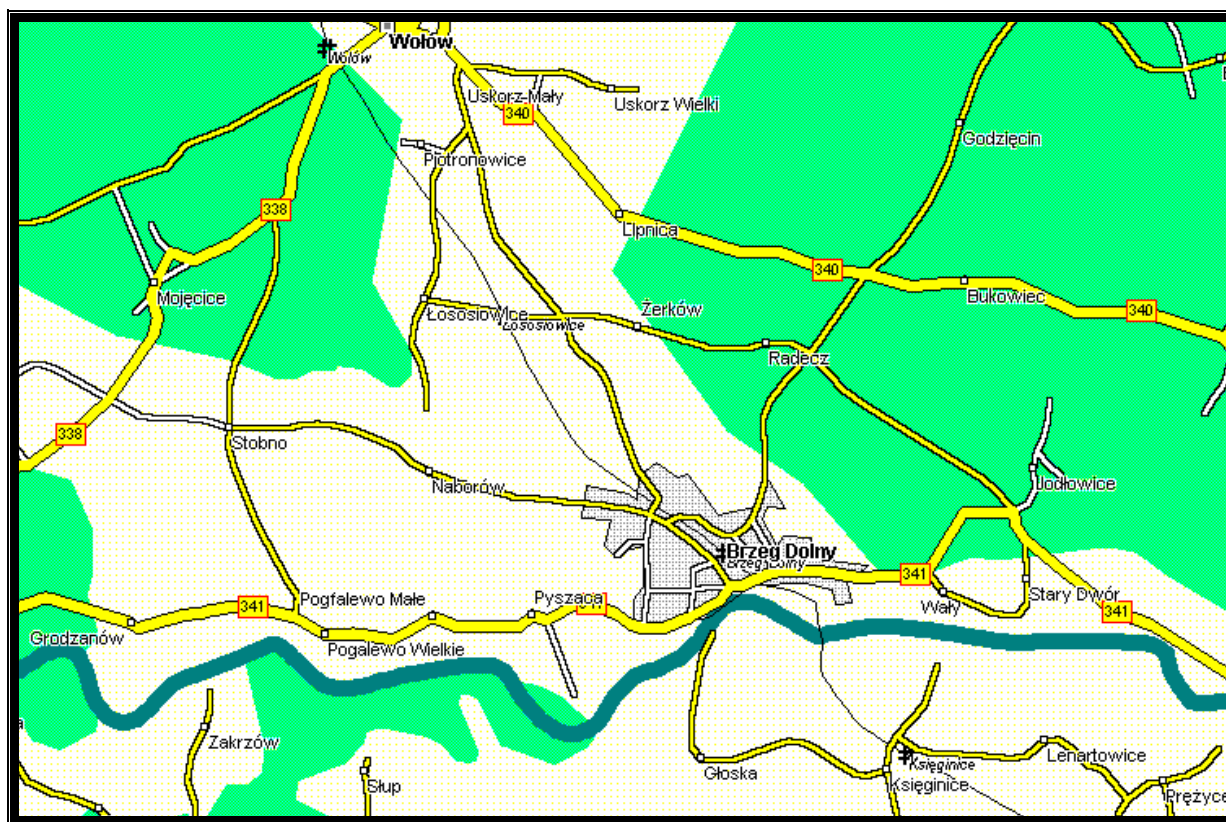
Komunikacja drogowa.

Przez teren gminy przebiegają 2 drogi wojewódzkie:

Nr 340: Ścinawa – Wołów – Trzebnica – Oleśnica, klasa tech. drogi G (IV)
biegnie przez północną część gminy

Nr 341: Prawików (połączenie z drogą 338) – Brzeg Dolny – Pęgów (połączenie z drogą 342) biegnie w przybliżeniu równoległe do Odry na jej prawym brzegu i obsługuje południową część gminy, klasa tech. drogi Z (IV – V).

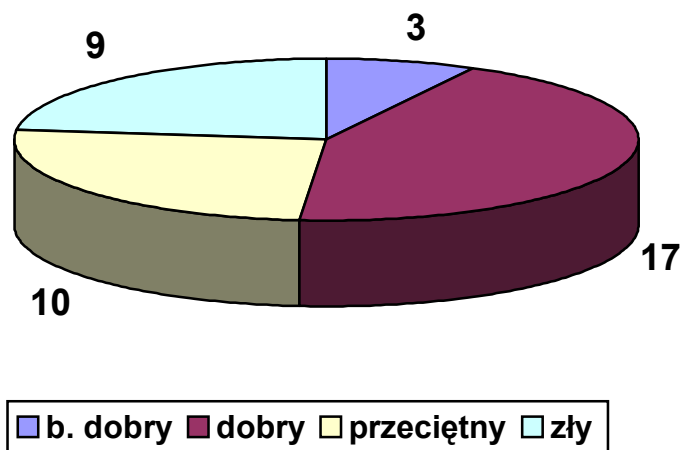
Rys. 9.1 Ważniejsze drogi na terenie gminy Brzeg Dolny.

Źródła: Mapa Polski 1999, Wyd. Cartall

Rysunek 9.2

Stan techniczny dróg gminnych (długość w km).

Opracowanie własne na podstawie Informacja z Zarządu Dróg Powiatowych w Wołowie.

Komunikacja autobusowa

Brzeg Dolny posiada powiązania komunikacją autobusową PKS z Wrocławiem, a także z sąsiednimi miejscowościami: Wołowem, Żmigrodem, Obornikami i Trzebnicą.

Wszystkie miejscowości na terenie gminy posiadają połączenia autobusowe z Brzegiem Dolnym.

Komunikacja kolejowa

Linia kolejowa magistralna nr 273, dwutorowa, zelektryfikowana o znaczeniu państwowym Wrocław – Zielona Góra – Szczecin, biegnąca na terenie gminy na długości 26,3 km, ma istotne znaczenie dla obsługi transportem kolejowym zachodniej części Polski. Łączy Dolny Śląsk przez Ziemię Lubuską z portem Szczecin - Świnoujście. Stanowi też dogodne połączenie Brzegu Dolnego z Wrocławiem (czas przejazdu niespełna 40 min. pociągiem osobowym) oraz Wołowem (ok. 10 min.), Ścinawą (ok. 30 min.) i Głogowem (ok. 70 min.).

Obsługa gminy transportem kolejowym następuje na stacji: Brzeg Dolny.

Brzeg posiada bezpośrednie połączenia z:	liczba par pociągów w ciągu doby
Berlin	1
Wrocław	13
Zielona Góra	3.

Natężenie w ruchu osobowym (wg rozkładu jazdy PKP 2000) wynosi na dobę 5 par pociągów pospiesznych (w tym 2 pary nie zatrzymujące się na stacji Brzeg Dolny) i 10 par pociągów osobowych.

Telekomunikacja.

Przez teren gminy przebiega światłowód telekomunikacji międzymiastowej relacji Zgorzelec- Warszawa z odgałęzieniem do Brzegu Dolnego.

Na terenie gminy sieć telekomunikacyjną tworzą linie napowietrzne, kable doziemne oraz kanalizacje kablowe.

Tabela 9-1 Abonenci telefoniczni i placówki pocztowo-telekomunikacyjne.

	1996	1997	1998
Abonenci telefoniczni ogółem [abon.]	3 007	3670	3780
Placówki pocztowe [obiekty]	3	3	3
Placówki telekomunikacyjne [obiekty]	0	0	
Liczba abonentów telefonii przewodowej na 1000 mieszkańców	173,5	212,4	220,5

Źródła: Pakiet danych statystycznych „Polska 1999”, SAGRA, 1999.

Ilość abonentów (3 780) przy obecnej liczbie mieszkańców wynoszącej 17 146 daje nasycenie około 22 numerów/100 mieszkańców w gminie. Wskaźnik dla obszarów wiejskich gminy wynosi 10 numerów/100 mieszkańców (średnia wojewódzka to 14,2)

Obszar gminy objęty jest także zasięgiem telefonii GSM zarówno sieci PLUS GSM jak i ERA GSM (5). Rysunek obok przedstawia pokrycie siecią PLUS GSM.

Na terenie gminy realizowana jest przez TP S.A., Zakład Telekomunikacji we Wrocławiu, sieć szerokopasmowa.

Już obecnie dostępne są usługi telekomunikacyjne nowej generacji oferowane przez TP S.A. jak ISDN i sieć POLPAK-T.

Rys. 9.3 Zasięg sieci PLUS GSM.

10. EDUKACJA

Szkolnictwo ponadpodstawowe

W mieście Brzeg Dolny istnieje Liceum Ogólnokształcące im. J.M. Ossolińskiego przy ul. Wilczej 10 oraz Zespół Szkół Zawodowych przy ul. 1 Maja 1A. W obrębie Zespołu Szkół Zawodowych funkcjonują: technikum chemiczne, technikum mechaniczne, technikum ochrony środowiska, liceum ekonomiczne, zasadnicza szkoła zawodowa i technikum dla dorosłych.

Tabela 10-1 Liczba uczniów uczęszczających do poszczególnych typów szkół ponadpodstawowych w roku szkolnym 1999/2000.

Lp.	Wyszczególnienie	Ilość uczniów
1.	Liceum ogólnokształcące	480
2.	Zespół Szkół Zawodowych	702

Do szkół tych uczęszcza młodzież głównie z terenu Gminy Brzeg Dolny.

a) Liceum ogólnokształcące

W Brzegu Dolnym funkcjonuje jedno liceum ogólnokształcące im. J.M. Ossolińskiego mieszczące się przy ulicy Wilczej 10. W roku szkolnym 1999/2000 w liceum było zatrudnionych 41 osób, w tym trzech pracowników administracyjno-ekonomicznych. Zatrudniona kadra posiadała w 81,5% wykształcenie wyższe, pozostałe osoby są w trakcie uzupełniania kwalifikacji.

Warunki lokalowe można ocenić jako dobre, liceum mieści się w nowym budynku. Szkoła posiada salę gimnastyczną, ale nie dysponuje boiskiem. Konieczne jest zagospodarowanie terenu wokół szkoły, wykonanie remontu dachu, cyklinowanie parkietów w szkole.

b) Szkoły ponadpodstawowe techniczne

W Brzegu Dolnym funkcjonuje jeden Zespół Szkół Zawodowych mieszczący się przy ul. 1-go Maja 1 A kształcący kadrę techniczną dla przemysłu chemicznego, w obrębie którego działa technikum chemiczne, mechaniczne i ochrony środowiska, liceum ekonomiczne, zasadnicza szkoła zawodowa i technikum dla dorosłych. Zatrudniona kadra to 73 osoby, w tym 43 nauczycieli.

c) Gimnazjum

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM w Brzegu Dolnym.

W gimnazjum ogółem zatrudnionych jest 28 pracowników, z czego 23 osoby to nauczyciele.

Szkolnictwo podstawowe

Na terenie Gminy Brzeg Dolny funkcjonuje 5 szkół podstawowych, w tym trzy w samym mieście.

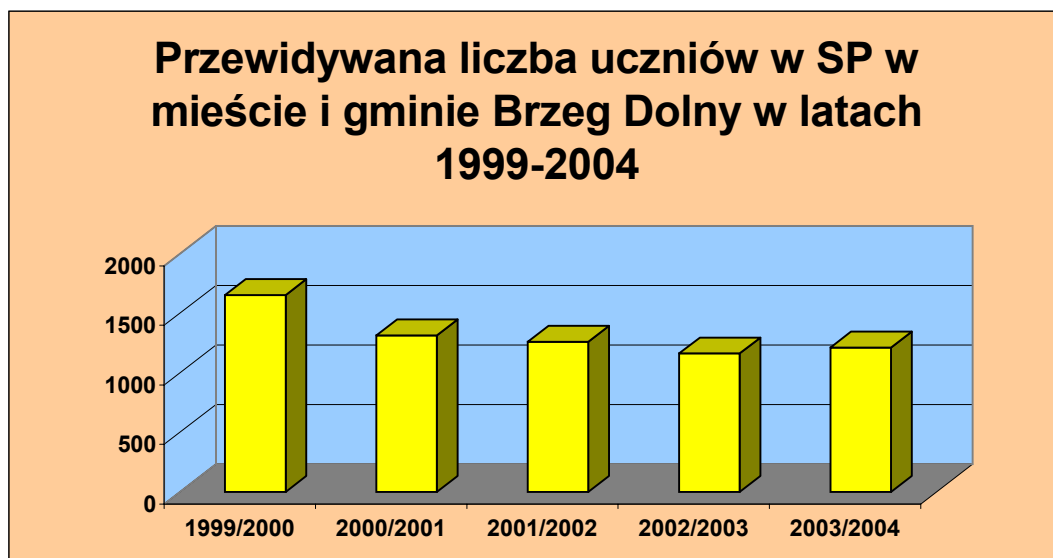
Poniższe zestawienie ukazuje lokalizację szkół podstawowych na terenie Gminy.

Tabela 10-2 szkoły podstawowe na terenie Gminy Brzeg Dolny- lokalizacja

Lp.	Nazwa szkoły	lokalizacja
1.	Szkoła Podstawowa nr1	Ul. Mickiewicza 2, Brzeg Dolny
2.	Szkoła Podstawowa nr 5	Ul. Zwycięska 10, Brzeg Dolny
3.	Szkoła Podstawowa nr 6	Ul. Wilcza, Brzeg Dolny
4.	Szkoła Podstawowa	Pogalewo Wielkie
5.	Szkoła Podstawowa przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym	Brzeg Dolny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM w Brzegu Dolnym.

Rys. 10.1 Prognoza liczby uczniów w SP w latach 1999-2004

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM w Brzegu Dolnym

Wychowanie przedszkolne

Na terenie Gminy funkcjonuje cztery przedszkola. Dodatkowo przy szkołach podstawowych funkcjonują tzw. klasy „0” dla dzieci sześciolletnich.

Lokalizacja przedszkoli jest następująca:

Tabela 10-3

Lp.	Nazwa przedszkola	Miejscowość	adres
1.	Przedszkole nr 1	Brzeg Dolny	Ul. Zwycięstwa 3
2.	Przedszkole nr 2	Brzeg Dolny	Ul. Zwycięstwa 5
3.	Przedszkole nr 3	Brzeg Dolny	Ul. Przedszkolna 1
4.	Przedszkole nr 4	Brzeg Dolny	Ul. Odrodzenia 2

Według przeprowadzonej prognozy demograficznej, w roku 2020 liczba dzieci w wieku przedszkolnym wyniesie:

- w mieście:

Dzieci w wieku 3-5 lat –około 460

Dzieci w wieku 6 lat – około 154

- we wsiach:

Dzieci w wieku 3-5 lat –około 112

Dzieci w wieku 6 lat – około 38

11. KULTURA, SPORT I REKREACJA

Kultura i instytucje kulturalne w Brzegu Dolnym

Na terenie miasta funkcjonują :

- Dolnobrzeski Ośrodek Kultury przy ul. Kolejowej 29.
- Miejska Biblioteka Publiczna
- Kino – mieszczące się w tym samym budynku co Ośrodek Kultury
- Kawiarnia- również w tym samym budynku
- Galeria Miejska – w filii Ośrodka Kultury przy ulicy Zwycięstwa

Świetlice wiejskie

Świetlice wiejskie znajdują się w czterech wsiach Gminy Brzeg Dolny, tj. Jodłowice, Pogalewo Wielkie, Grodzanów, Radech.

Biblioteki

Na terenie miasta Brzeg Dolny znajduje się **Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna**, która mieści się przy ul. Zwycięstwa 5. Placówka ta nadzoruje pracę trzech filii bibliotecznych i jednego oddziału dla dzieci i młodzieży w mieście Brzeg Dolny. Dwie spośród filii mieszczą się przy szkołach podstawowych. Biblioteka nie posiada czytelni.

Tabela 11-1 Lokalizacja placówek bibliotecznych w Brzegu Dolnym.

Lp.	Wyszczególnienie	Lokalizacja
1.	Filia nr1	Stare Miasto
2.	Filia nr2	Pogalewo Wielkie, przy SP
3.	Filia nr 3	Ul Młodzieżowa 2, Brzeg Dolny przy SP nr 6
4.	Oddział dla dzieci i Młodzieży	Ul. Zwycięstwa 5, Brzeg Dolny, w Miejskiej Bibliotece Publicznej

Stan czytelnictwa w Brzegu Dolnym.

Tabela 11-2 Stan czytelnictwa w Brzegu Dolnym

Lp.	Rok	Ilość woluminów ogółem	Ilość woluminów wypożyczonych na jednego czytelnika
1.	1996	56.621,0	20
2.	1997	54.721,0	21
3.	1998	53.148,0	20
4.	1999	52.044,0	17

Sport i rekreacja w gminie Brzeg Dolny

Obiekty sportowe

Miasto Brzeg Dolny

- Stadion Miejski przy ul. Kolejowej wraz z wielofunkcyjną areną sportową, (w skład, której wchodzi boisko piłkarskie, bieżnia i skocznia), boisko treningowe, zespół kortów tenisowych oraz niezbędne zaplecze administracyjno-socjalne.
- Ośrodek Sportu i Rekreacji usytuowany przy ul. Wilczej 8, obiekt składający się z hali sportowo-widowiskowej na około 1000 miejsc o wymiarach parkietu do gry 26 x 48 m oraz sali treningowej (o wymiarach 18 x 18 m).
- Kryta pływalnia *Aquasport* przy ul. Wilczej 10; jest to obiekt sportowy składający się z 25-metrowego basenu sportowego, basenu rekreacyjnego z masażem wodnym, 40-metrowej zjeżdżalni, brodzika dla dzieci ze zjeżdżalnią, punktem gastronomicznym. Mieszkańcy mają możliwość skorzystania z kursów pływania organizowanych na terenie pływalni.
- Kompleks Hotelowo-Sportowy „Rokita” przy ul. Wilczej 8 w skład którego wchodzi sala konferencyjna na 20, 30 i 60 miejsc wraz ze sprzętem audiowizualnym, sauna, siłownia z nowoczesnym wyposażeniem, hotel oferujący dwadzieścia pokoi dwuosobowych, dwanaście apartamentów, restauracja.

Przewidziane jest rozbudowanie infrastruktury sportowo- rekreacyjnej w Brzegu Dolnym, między innymi planowana jest rozbudowa Ośrodka Sportu i Rekreacji. Mają powstać korty tenisowe, zespoły boisk oraz kilka placów zabaw.

Gmina Brzeg Dolny

Miasto Brzeg Dolny jest miejscem, gdzie skupione są obiekty sportowo-rekreacyjne, z których mogą korzystać mieszkańcy okolicznych miejscowości. Nie zagospodarowane w pełni boiska do gry w piłkę nożną, posiadające na ogół tylko bramki znajdują się w **8** wsiach:

- Godzięcin
- Pogalewo Wielkie
- Grodzanów
- Pogalewo Małe

- Radecz
- Bukowice
- Stary Dwór
- Naborów

Turystyka i wypoczynek

Zasoby Gminy dla potrzeb turystyki i wypoczynku

Tabela 11-3 Zasoby środowiska naturalnego i kulturowego Gminy Brzeg Dolny dla potrzeb turystyki i rekreacji.

Lp.	Wyszczególnienie	Lokalizacja	Wykorzystanie
1.	Tereny leśne	Okolice wsi: Żerków, Godzięcin, Jodłowice, Bukowice	Rekreacja i wypoczynek weekendowy
2.	Sztuczne zbiorniki wodne	We wsiach: Wały, Pogalewo Wielkie, Grodzanów	Rekreacja i wypoczynek weekendowy,
3.	Rzeka Odra	Granice Gminy	Sporty wodne: żeglarstwo i kajakarstwo
4.	Zabytki świeckie	Brzeg Dolny, Godzięcin, Żerków, Grodzanów, Pogalewo Małe	Turystyka
5.	Zabytki sakralne	Brzeg Dolny, Godzięcin Naborów	Turystyka
5.	Stanowiska archeologiczne (grodziska)	Godzięcin, Brzeg Dolny-Kręsko, Wały, Żerkówek	Turystyka

Na terenie Gminy znajdują się cenne zabytki architektury, wśród których na szczególne zainteresowanie zasługują: zespół pałacowo-parkowy i *Mauzoleum von Hoymów*, *Kościół Świętej Matki Boskiej Szkaplerznej XVIIw*, *kaplica św. Jadwigi*, *kamienice w Rynku w Brzegu Dolnym*, *Pocysterski zespół pałacowo-klasztorny z XIIw* w Lubiążu oraz zabytkowe kościoły w Godzięcinie i Naborowie.

Infrastruktura dla potrzeb turystyki i wypoczynku

Baza noclegowa dla potrzeb turystyki reprezentowana jest przez jeden hotel **”Rokita”** w Brzegu Dolnym. Na terenie Gminy nie ma pensjonatów, moteli dla turystów zmotoryzowanych. W miejscowości **Wały** znajduje się jedyny ośrodek rekreacji i wypoczynku z kąpieliskiem, przystanią żeglarską, zespołem domków turystycznych i polem namiotowym.

Istotnym elementem infrastruktury dla potrzeb turystyki i wypoczynku są wytyczone szlaki. Przez obszar Gminy przebiegają oznakowane szlaki turystyczne:

- Szlak Cystersów (motorowy) z Trzebnicy do Lubięża przez Bukowice (drogą wojewódzką nr 340)
- **Szlak czerwony** (pieszy) z Wołowa do Obornik Śląskich przez Godzięcin
- **Szlak niebieski** – archeologiczny (pieszy) z Urazu do Lubięża przez Stary Dwór, Wały, Brzeg Dolny, Pyszącą, Pogalewo Małe, Pogalewo Wielkie, Grodzanów.

12. OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA

Opieka zdrowotna

Na terenie miasta i gminy Brzeg Dolny zadania związane z ochroną ludności są realizowane przez *Zakład Opieki Zdrowotnej*. Usługi medyczne dla ludności świadczą następujące placówki służby zdrowia:

- Przychodnia Rejonowa Specjalistyczna- w zakresie leczenia ambulatoryjnego
- Stacja dializ – w zakresie hemodializoterapii
- Szpital miejski- w zakresie leczenia zamkniętego podstawowego
- 15 prywatnych gabinetów lekarskich stomatologicznych

Ponadto w Gminie funkcjonują trzy apteki.

Tabela 12-1 Obciążenie służby zdrowia w mieście i gminie Brzeg Dolny na tle otoczenia.

Lp.	Wyszczególnienie	Personel służby zdrowia			Liczba ludności przypadająca na jednego...		
		Lekarze medycyny	Stomatolodzy	pielęgniarki	Lekarza medycyny	Stomatologa	Pielęgniarkę
	Brzeg Dolny (w tym miasto)	38	6	116`	448	2836	147
	Gmina Wińsko	4	2	11	2306	1537	839
	Gmina Wołów	71	10	326	330	234	72
	Powiat Wołowski	113	18	453	439	2758	110

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 1998 i danych z UM w Brzegu Dolnym.

1. Przychodnia Rejonowo-Specjalistyczna

Przychodnia Rejonowo s- Specjalistyczna świadczy usługi medyczne w następujących poradniach:

- Reumatologii
- Ginekologii i położnictwa
- Pediatrii
- Chirurgii
- Dermatologii
- Okulistyki
- Laryngologii
- Neurologii
- Zdrowia psychicznego

- Leczenia bólu
- Protetyki stomatologicznej
- Poradnictwa odwykowego
- Medycyny pracy
- Medycyny szkolnej.

2. Stacja dializ

Stacja dializ mieszcząca się w Brzegu Dolnym działa na bazie Przychodni Rejonowo-Specjalistycznej, udziela świadczenia zdrowotne w zakresie hemodializoterapii. Stacja posiada 12 stanowisk do dializy. W roku 1999 przeprowadzono 11223 hemodializy, z roku na rok zwiększa się liczba wykonywanych tego typu świadczeń. Stacją dializ kieruje lekarz nefrolog z tytułem profesora nauk medycznych. Placówka zatrudnia 3 lekarzy i 34 osoby personelu i obsługi i technicznej. Baza sprzętowa jest nowa, wysoko też są oceniane warunki pobytu pacjenta

3. Szpital Miejski w Brzegu Dolnym

Szpital Miejski mieści się przy ul. Al. Jerozolimskie 26. Udzielane świadczenia zdrowotne z zakresu stacjonarnej opieki zdrowotnej udzielane są w pionie:

- Internistycznym
- Nefrologii
- Chirurgii ogólnej
- Ginekologii i położnictwa

W 1999 roku szpital dysponował 126 łózkami w podziale na oddziały:

- 33 łóżka Oddziału Wewnętrznego
- 6 łóżek Pododdziału Nefrologii
- 25 łóżek Oddziału Chirurgii Ogólnej
- 15 łóżek Oddziału Ginekologii
- 26 łóżek Oddziału Położniczego
- 21 łóżeczek Oddziału Noworodków i Wcześnieńców.

Na przestrzeni roku 1999 szpital przyjął 3463 pacjentów, przy czym 75% stanowili mieszkańcy miasta i gminy Brzeg Dolny. W latach 1995-99 najwięcej pacjentów przebywało na oddziałach chorób wewnętrznych i ginekologiczno-położniczym. Udział pacjentów spoza terenu gminy i miasta przedstawia poniższy wykres:

Zatrudniona kadra medyczna to 22 lekarzy, w tym 1 lekarz dr nauk medycznych, 13 lekarzy II stopnia specjalizacji, 7 lekarzy I st. specjalizacji, pielęgniarki (60 etatów), położne (18 etatów), personel średni (37,82 etatu). Ponadto szpital zatrudnia pracowników usługowo-medycznych i niemedyków- łącznie 48 osób, pracujących na rzecz wszystkich jednostek ZOZ-u w Brzegu Dolnym

4. Apteki

Apteki w Brzegu Dolnym są zlokalizowane:

- Apteka „Aralia” – ul. Tęczowa 14

- Apteka „Panaceum” – al. Jerozolimskie
- Apteka „Witaminka”- ul. Zwycięstwa 8

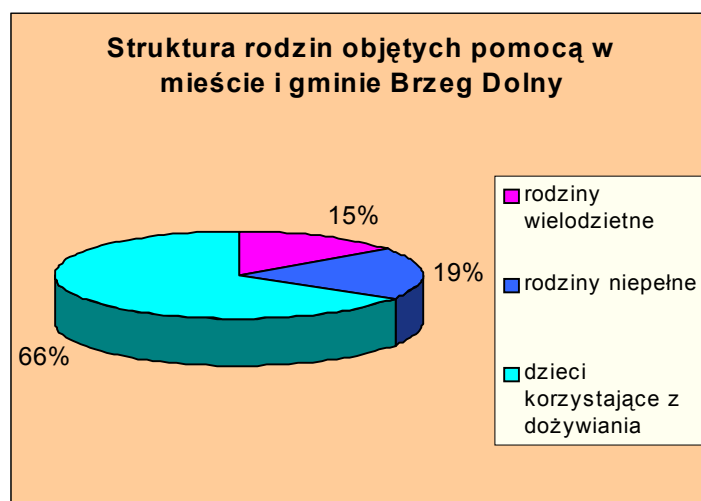
Opieka społeczna

Tabela 12-2 Przyczyny udzielania pomocy społecznej w mieście i gminie Brzeg Dolny na tle otoczenia.

wyszczególnienie	Bezrobocie		Bezdomność		Ochrona macierzyństwa		Niepełnosprawność i choroba		Alkoholizm i narkomania	
	98r	I-VI 99r	98r	I-VI 99r	98r	I-VI 99r	98r	I-VI 99r	98r	I-VI 99r
Brzeg Dolny	451	262	13	11	58	33	144	109	96	78
Wołów	488	334	-	-	64	34	243	54	50	8
Wińsko	361	311	-	-	39	18	261	148	51	68

Źródło: Urząd Miejski w Brzegu Dolnym..

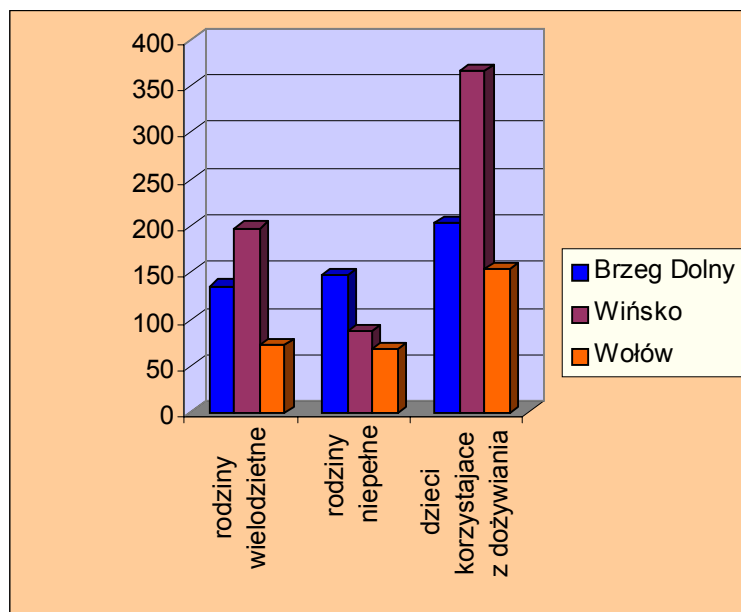
Rys. 12-1 Struktura rodzin objętych pomocą społeczną w Brzegu Dolnym.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Brzegu Dolnym.

Strukturę rodzin objętych pomocą społeczną w 1998r. w Brzegu Dolnym na tle pozostałych gmin powiatu przedstawia poniższy wykres.

Rys. 12-2 Rodziny objęte pomocą społeczną w Brzegu Dolnym na tle pozostałych gmin.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Brzegu Dolnym

13. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Tabela 13-1 Struktura przestępstw i wykroczeń w gminie Brzeg Dolny w latach 1994-1998

		1994	1995	1996	1997	1998
Przestępstwa	Przeciwko życiu i zdrowiu	15	7	5	10	9
	Przeciwko mieniu	230	234	257	215	177
	gospodarcze	28	33	24	22	16
	inne	24	43	33	47	49
	Wszczętych postępowań	297	317	319	294	251
Wykroczenia	Przeciw porządkowi publicznemu	11	20	9	17	12
	drogowe	53	100	92	17	12
Pozostałe		24	34	118	101	117
Razem wykroczeń		88	154	219	228	206

Źródło: Urząd Miejski w Brzegu Dolnym.

W roku 1998 odnotowano w stosunku do roku poprzedniego zwiększenie wykrywalności przestępstw gospodarczych o 27,9%, o 6,7% wzrosła również wykrywalność przestępstw przeciwko mieniu.

Tabela 13-2 Wykrywalność przestępstw w gminie Brzeg Dolny w %

Wyszczególnienie		1994	1995	1996	1997	1998
Przestępstwa	Przeciwko życiu i zdrowiu	87,5	92,3	48,1	85,7	100
	Przeciwko mieniu	58	49,6	55,8	51	57,7
	gospodarcze	73,9	57,9	48,1	45,8	73,7
	Wykrywalność ogółem	67	58,7	59,9	59,2	64,5

Źródło: Urząd Miejski w Brzegu Dolnym.

Tabela 13-3 Struktura wypadków drogowych.

Wyszczególnienie	1994	1995	1996	1997	1998
Wypadki z ofiarami śmiertelnymi	1	0	2	2	1
Wypadki z rannymi	12	15	17	7	20
Ogółem zabitych i rannych	13	15	19	9	21
Z udziałem pieszych	3	4	5	4	2
Z udziałem sprawców nietrzeźwych	14	8	10	15	11
Ogółem zdarzeń drogowych	76	85	91	92	100

Źródło: Urząd Miejski w Brzegu Dolnym.

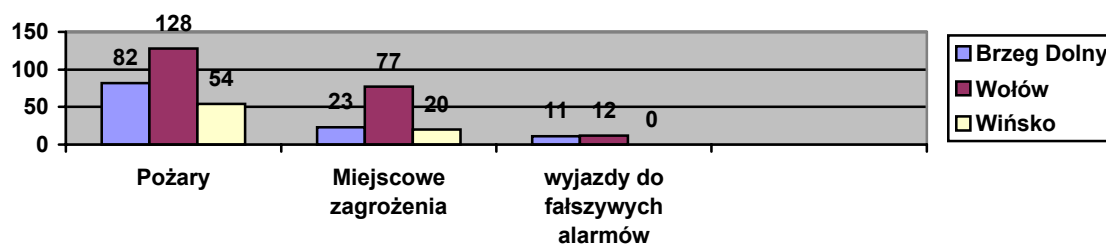
Tabela 13-4 Działania ratowniczo – gaśnicze na terenie gminy Brzeg Dolny w latach 1996 -1999

Lp.	Wyszczególnienie	1996	1997	1998	1999
1	Požary	44	52	61	82
2	Miejscowe zagrożenia	14	63	11	23
3	Wyjazdy do fałszywych alarmów	8	5	3	11

Źródło: Komenda Powiatowa Straży Pożarnej w Wołowie, Komenda Powiatowa Straży Pożarnej w Trzebnicy

Rys. 13.1

Działania ratowniczo - gaśnicze w gminach powiatu wołowskiego w roku 1999 - porównanie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komenda Powiatowa Straży Pożarnej w Wołowie

Tabela 13-5 Liczba samochodów i ratowników biorących udział w działaniach ratowniczych na terenie Powiatu Wołowskiego w 1999r

Rodzaj jednostki ochrony przeciwpożarowej	Pożary		Miejscowe zagrożenia	
	Liczba samochodów	Liczba ratowników	Liczba samochodów	Liczba ratowników
JRG w Wołowie	262	917	176	515
OSP z Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego	37	195	4	18
OSP inne	65	322	1	4
Zakładowa Straż Pożarna „Rokita”	46	183	1	4
Ogółem	410	1617	182	541

Źródło: Komenda Powiatowa Straży Pożarnej w Wołowie

Miejsko-Gminny Komitet Przeciwpowodziowy

W skład Komitetu wchodzi:

- Przewodniczący, którym jest Burmistrz Miasta,
- Zastępca lub Zastępcy Przewodniczącego,
- Sekretarz, którym jest etatowy pracownik Urzędu Miejskiego,
- członkowie – przedstawiciele jednostek organizacyjnych powołanych przez Przewodniczącego: gospodarki wodnej, melioracji, straży pożarnej, policji, obrony cywilnej, opieki zdrowotnej, gospodarki komunalnej, rolnictwa, infrastruktury technicznej, energetyki, telekomunikacji, organizacji społecznych, pomocy społecznej.

Zastępcę, kierowników Sekcji Technicznej i Społecznej oraz Sekretarza powołuje i odwołuje Przewodniczący Komitetu.

Tabela 13-6 Wodowskazy – lokalizacja i parametry pomiarowe.

L.p.	Rzeka	Km rzeki	Stan wody w cm			
			ostrzegawczy	alarmowy	absolutny	średni
1	Odra	284+750	410	530	970	259

Źródło: Rejonowy Komitet Przeciwpowodziowy w Wołowie.

ANALIZA SWOT

1. WYNIKI ANALIZY SWOT

MOCNE STRONY	
1.	położenie geograficzne – bliskość Wrocławia
2.	sieć telekomunikacyjna i transportowa
3.	zasoby kopalin
4.	zasoby wody
5.	Zakłady Chemiczne „Rokita”
6.	infrastruktura techniczna pod przemysłową działalność gospodarczą
7.	dostępność do obsługi bankowej
8.	istniejące inwestycje zagraniczne
9.	Lokalizacja i stan bazy edukacyjnej
10.	Infrastruktura społeczna,
11.	baza lokalowa Policji
12.	stosunkowo niski poziom przestępczości i wysoka wykrywalność
13.	nadwyżki energii elektrycznej

LP.	SŁABE STRONY
1.	brak mostu na Odrze
2.	stan sieci dróg
3.	infrastruktura wsi
4.	Brak rozwiniętej sieci MSP
5.	układ urbanistyczny miasta
6.	sytuacja finansowa gospodarstw
7.	brak przetwórstwa rolno-spożywczego
8.	struktura gospodarstw rolnych
9.	wyposażenie techniczne szkół
10.	organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci wiejskich
11.	baza lokalowa gimnazjum
12.	Struktura wiekowa kadry nauczycielskiej
13.	zróżnicowanie poziomów kształcenia w gminie
14.	brak oferty kulturalnej dla mieszkańców obszarów wiejskich i dużych osiedli m. Brzeg Dolny
15.	Stan techniczny infrastruktury opieki zdrowotnej
16.	Niewystarczająca kadra policyjna
17.	stan techniczny wyposażenia Policji
18.	gospodarka odpadami i ściekami
19.	brak infrastruktury turystycznej

LP.	SZANSE
	wzrost znaczenia rz. Odry jako szlaku wodnego
	budowa portu rzeczno-jez. na Odrze
	realizacja Programu dla Odry 2006
	integracja z UE
	wzrost inwestycji zagranicznych w Polsce
	budowa obwodnicy autostradowej Wrocławia
	gazociąg wysokiego ciśnienia przebiegający przez gminę
	wzrost zapotrzebowania na przemysłowe wykorzystanie produktów rolnych
	budowa stałej przeprawy przez Odrę
	upowszechnianie zdrowego stylu życia i aktywności sportowej
	rozwój internetu i innych form komunikacji
	proces uspołecznienia oświaty
	budowa stopnia wodnego w Malczycach
	racjonalizacja gospodarki odpadami
	renowacja i zagospodarowanie zespołu pałacowo-parkowego w Brzegu Dolnym oraz parków wiejskich

LP. ZAGROŻENIA	
	likwidacja Z.Ch. „Rokita”
	„nieujarzmiona” Odra
	integracja z UE
	dekoniunktura gospodarcza
	marginalizacja znaczenia magistrali kolejowej
	zmiana zasad finansowania
	wzrost skażenia środowiska
	wzrost bezrobocia i ubóstwa i poziomu frustracji społecznej
	ujemny przyrost naturalny i starzenie się społeczeństwa
	niekorzystne tendencje na rynku pracy w wyniku odpływu wykształconych mieszkańców poza obszar gminy
	rozwój patologii społecznych

CELE STRATEGICZNE

2. PROPOZYCJE CELÓW I WIZJI

Położenie na obrzeżu aglomeracji wrocławskiej i jednocześnie funkcjonowanie dużego ośrodka produkcyjnego na ich obszarze, to dwa elementy określające teraźniejszość gminy i miasta Brzeg Dolny. Oba czynniki w znaczący sposób determinują dynamikę procesów społeczno-gospodarczych zachodzących w gminie, w istotny sposób wpływając na formułowanie różnych koncepcji i kształtowanie się, często odmiennych, postaw mieszkańców. Formułując wiązkę celów rozwojowych dla miasta gminy Brzeg Dolny skoncentrowano się przede wszystkim na wskazaniu **komplementarnych celów strategicznych**, których realizacja zapewni niwelację pozornych sprzeczności oraz **harmonijny, długookresowy i zrównoważony rozwój**. Komplementarność celów strategicznych i dążenie do syntezy różnorodnych procesów zostały podkreślone przez sformułowanie **nadrzędnego celu generalnego** jakim jest *wizja*, którego osiągnięcie zakłada syntezę pozytywnych aspektów położenia gminy w bezpośrednim sąsiedztwie 700tys. miasta oraz wartości sprzyjających podnoszeniu warunków życia w gminie.

Wizja:

*Gmina z rozwiniętą gospodarką opartą o wysoką kulturę techniczną (komplementarna do aglomeracji wrocławskiej) .
Społeczność korzystająca ze zdobyczy cywilizacyjnych oraz bogatego serwisu usług publicznych.*

Cele strategiczne:

- Nowoczesna zdywersyfikowana gospodarka oparta o nowoczesny sektor Małych i Średnich Przedsiębiorstw**

- Infrastruktura społeczna i techniczna zapewniająca wysoki standard życia oraz samorozwój mieszkańców**

Nowoczesna zdywersyfikowana gospodarka oparta o nowoczesny sektor Małych i Średnich Przedsiębiorstw

Motorem dla wszystkich pozytywnych zmian jakie musi przejść gmina na drodze do realizacji celu nadrzędnego jest rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Wykorzystanie położenia gminy względem aglomeracji miejskiej Wrocławia w znacznym stopniu może wspomóc rozwój tego sektora a także wspomóc działania dywersyfikujące przemysłową monokulturę. Równocześnie umożliwia to aktywizację pozarolniczej działalności na terenach wiejskich oraz poprzez bardziej pośredni wpływ podnosi opłacalność produkcji rolnej. Poniżej przedstawiona została wiązka celów pośrednich (niższego rzędu), których realizacja ma na celu utrzymanie rozwoju ukierunkowanego na cel strategiczny (cel wyższego rzędu):

- Nowoczesny przemysł
- Dynamiczny sektor małej i średniej przedsiębiorczości
- Pozytywny i stabilny gospodarczy wizerunek gminy
- Rozwinięta pozarolnicza działalność gospodarcza na terenach wiejskich.
- Konkurencyjne rolnictwo.

Infrastruktura społeczna i techniczna zapewniająca wysoki standard życia oraz samorozwój mieszkańców

Podniesienie standardu życia mieszkańców gminy może zostać uwidocznione jedynie poprzez zrównoważony rozwój elementów infrastruktury społecznej i technicznej zarówno miasta jak i obszarów wiejskich gminy. Stanowi to nierozzerwalny komponent rozwoju gminy wskazując również na zasoby związane z życiem społeczności lokalnej. Analogicznie do pierwszego celu strategicznego poniżej wskazano cele pośrednie jako wytyczające prawidłowy kierunek rozwoju.

- Wykształceni mieszkańcy na zdywersyfikowanym rynku pracy.
- Zaangażowanie w rozwój kultury i sportu mieszkańcy
- Wysoki standard i dostępność usług medycznych
- Czyste środowisko naturalne
- Europejski standard infrastruktury technicznej
- Zintegrowany system zapobiegania katastrofom i klęskom żywiołowym

KATALOG PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Wstęp

Programy i projekty, przedstawione w formie katalogu, są propozycją działań, poprzez które władze samorządowe gminy realizować będą przyjętą koncepcję rozwoju. Przyjęcie tabelarycznej konstrukcji katalogu miało na celu zapewnienie jego czytelności. W związku z tym wszystkie programy i projekty zostały opisane w ten sam sposób, z zachowaniem podobnego układu zarówno dla programów jak i składających się na nie projektów. Tak więc w tabeli programu lub projektu można wyróżnić trzy podstawowe elementy, takie jak:

- *Część opisowa* zawierająca nazwę programu/projektu, krótki jego opis oraz jego rolę w osiąganiu celów strategicznych powiatu. W tym miejscu również program/projekt umieszczono względem celów strategicznych województwa.
- *Część funkcjonalna* zawiera zbiór podmiotów wskazanych do realizacji danego programu/projektu
- *Część finansowa* wskazuje możliwości pozyskiwania różnorodnych źródeł finansowania.

Katalog programów i projektów do strategii rozwoju regionalnego ma charakter otwarty, tzn. został skonstruowany w taki sposób, aby umożliwić władzom samorządowym wprowadzanie zmian do zbioru działań zmierzających do uzyskania celów strategicznych. Tak więc zmiany mogą być wnoszone na poziomie operacyjnym w zależności od chwilowej koniunktury oraz warunków otoczenia zamiast zmian w kierunkach działania (poziom strategiczny). Takie podejście pozwala na stworzenie elastycznego dokumentu programującego rozwój regionu, który poprzez akceptację społeczności lokalnej w sferze kierunków działań (cele strategiczne) zachowuje niezbędną elastyczność w sferze wykonania (programy operacyjne). Taka forma pozostawia realizatorom możliwość dodawania kolejnych komponentów lub modyfikowania już istniejących, w zależności od potrzeb jakie może zrodzić przyszłość.

Program 1: Przygotowanie parku przemysłowego "Bukowice" - infrastruktura techniczna								
Realizowane cele gminy		1.1 Nowoczesny przemysł 1.2 Dynamiczny sektor małej i średniej przedsiębiorczości 1.3 Pozytywny i stabilny gospodarczy wizerunek gminy						
Realizowane cele strategiczne powiatu		<ul style="list-style-type: none"> ○ mała i średnia przedsiębiorczość – lokomotywą rozwoju i tworzenia nowych miejsc pracy 						
Realizowane cele strategiczne województwa		<ul style="list-style-type: none"> ▪ innowacyjna gospodarka 						
Opis programu		Utworzenie i prowadzenie funduszu wspierającego przedsięwzięcia innowacyjne pełniącego rolę: fund. venture capital i fund. poręczeń; wyposażenie firm high-tech oraz firm innowacyjnych na terenie woj. w specjalistyczne stanowiska pracy i przekazanie do użytkowania						
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•	•	•	•	•		
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•	•	•	•	Fundusze Ochrony Środowiska		SAPARD	
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		Inne	

PROJEKTY DO PROGRAMU 1:								
Projekt 1-1		Opis						
Utworzenie funduszu wspierającego przedsięwzięcia inwestycyjne		Utworzenie Funduszu Rozwoju Inwestycji (FRI) Stworzenie i prowadzenie funduszu wspierającego przedsięwzięcia innowacyjne pełniącego rolę: fund. venture capital i fund. poręczeń; wyposażenie firm high-tech oraz firm innowacyjnych na terenie woj. w specjalistyczne stanowiska pracy i przekazanie do użytku. FRI stanie się więc dźwignią rozwoju gospodarczego zwłaszcza w zakresie przedsięwzięć high-tech. Te z kolei stworzą naturalne szanse dla rozwoju pozostałych gałęzi gospodarki.						
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•		•	•	•		
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
					fundusze ochrony środowiska		SAPARD	•
⊕	•	•	•		PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	•
					inne		Inne: BŚ (PAOW)	•

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

Program 2 : Program pomocy przedsiębiorcy (rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw)								
Realizowane cele gminy	1.1 <i>Dynamiczny sektor małej i średniej przedsiębiorczości</i>							
Realizowane cele strategiczne powiatu	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>mała i średnia przedsiębiorczość – lokomotywą rozwoju i tworzenia nowych miejsc pracy</i> 							
Realizowane cele strategiczne województwa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ innowacyjna gospodarka 							
Opis programu	Wspieranie mechanizmów stymulujących powstawanie Małych i Średnich Przedsiębiorstw na terenie gminy. Sektor MŚP stanowi motor dla gospodarki gminy a tym samym drogę do poprawy sytuacji zatrudnienia. Tak więc kluczowym jest aktywizowanie tego sektora poprzez szkolenia oraz doradztwo							
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•		•				
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•	•		•	Fundusze Ochrony Środowiska	•	SAPARD	•
					PFRON	•	ISPA	
					FOGR		PHARE	•
					PARP	•	Inne	

PROJEKTY DO PROGRAMU 2:								
Projekt 2-1		Opis						
Lokalne centrum wspierania przedsiębiorczości w Brzegu Dolnym (CWP)		Utworzenie lokalnego ośrodka zajmującego się doradztwem oraz wspieraniem rozwoju przedsiębiorczości. Ta propozycja projektu ma na celu zaktywizowanie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości poprzez usługi doradcze oraz odpowiedni lobbying. Wsparcie doradcze ma szczególne znaczenie dla osób, które po raz pierwszy zakładają działalność gospodarczą, zwłaszcza w przypadku osób bezrobotnych oraz rolników przechodzących na pozarolniczą działalność						
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	województwo	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•		•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•	•		•	fundusze ochrony środowiska		SAPARD	•
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	
					PARP	•	Inne	

Program 3: Program aktywizacji gospodarczej obszarów wiejskich								
Realizowane cele gminy	1.1 Dynamiczny sektor małej i średniej przedsiębiorczości 1.2. Pozytywny i stabilny gospodarczy wizerunek gminy 1.3. Rozwinięta pozarolnicza działalność gospodarcza na terenach wiejskich. 1.4. konkurencyjne rolnictwo.							
Realizowane cele strategiczne powiatu	○ <i>mała i średnia przedsiębiorczość – lokomotywą rozwoju i tworzenia nowych miejsc pracy</i>							
Realizowane cele strategiczne województwa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ renesans cywilizacyjny ▪ innowacyjna gospodarka 							
Opis programu	Zmiana struktury gospodarki na wsi, w kierunku rozwoju pozarolniczych miejsc pracy. Prowadzenie doradztwa i szkoleń w tym zakresie możliwości zmiany profilu działalności gospodarczej, skorelowanej z CWP (projekt 2.1). Doradztwo w zakresie nowoczesnych form gospodarki rolnej oraz produkcji rolnej na potrzeby przemysłowe.							
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•	•	•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•	•		•	Fundusze Ochrony Środowiska		SAPARD	•
					PFRON		ISPA	
					FOGR	•	PHARE	•
					inne		BŚ PAOW	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

PROJEKTY DO PROGRAMU 3:								
Projekt 3-1		Opis						
Wspieranie gospodarki pozarolniczej na terenach wiejskich		Aktywizowanie i wspieranie poprzez doradztwo alternatywnych dla rolnictwa form działalności gospodarczej. Skorelowanie projektu z projektem 2.1 dotyczącym CWP. Aktywizacja terenów wiejskich poprzez pozarolniczą działalność gospodarczą w pierwszym rzędzie pozwoli na poprawienie niekorzystnej struktury zatrudnienia w gospodarce narodowej ze względu na udział sektora rolniczego.						
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕		•		•				
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•	•		•	fundusze ochrony środowiska		SAPARD	•
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		Inne	
Projekt 3-2		Opis						
Rekultywacja nieużytków rolnych		Wykorzystanie znacznych terenów obecnie nieużytkowanych pod kątem produkcji roślinnej dla potrzeb przemysłu. W celu podniesienia opłacalności produkcji rolnej projekt ten wykorzystuje szanse wynikające z rozwojem technologii proekologicznych. Przykładem może tu być produkcja słomy na opał oraz oleju rzepakowego do przetworzenia w olej opałowy i napędowy.						
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕		•		•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•		•	•	fundusze ochrony środowiska		•	SAPARD
					PFRON			ISPA
					FOGR		•	PHARE
					PARP			Inne

PROJEKTY DO PROGRAMU 3:								
Projekt 3-3		Opis						
Scalanie gruntów		Scalenie gruntów w celu podniesienia opłacalności produkcji rolnej. Doradztwo. Pomoc prawna. W celu upowszechnienia takich kierunków działań potrzebna jest korelacja z projektem 3.1 aktywizacji obszarów wiejskich.						
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•	•	•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•	•	•	•	fundusze ochrony środowiska	•	SAPARD	•
					PFRON		ISPA	
					FOGR	•	PHARE	
					inne		Inne	
Projekt 3-4		Opis						
Wspieranie tworzenia grup producenckich.		Doradztwo i pomoc prawna w zakresie tworzenia specjalistycznych grup producenckich. Stworzenie grup producenckich ma na celu polepszenie racjonalności i opłacalności produkcji rolniczej oraz poprawę jej organizacji. Grupy producenckie mogą aktywnie poszukiwać odbiorców swoich produktów i umacniać swoją pozycję na lokalnym rynku. W przyszłości jako silni dostawcy mogą rozpocząć „integrację w przód” stając się również przetwórcami.						
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•	•	•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•	•		•	fundusze ochrony środowiska		SAPARD	•
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		BŚ PAOW	

Program 4 : Program wykorzystania kopalin								
Realizowane cele strategiczne gminy	1.1 Nowoczesny przemysł							
Realizowane cele strategiczne powiatu	○ <i>mała i średnia przedsiębiorczość – lokomotywą rozwoju i tworzenia nowych miejsc pracy</i>							
Realizowane cele strategiczne województwa	▪ innowacyjna gospodarka							
Opis programu	Opracowanie systemu preferencji umożliwiającego racjonalne wykorzystanie kopalin. Wykorzystanie roli gminy jako „gospodarza” do wprowadzenia planów w celu pozyskania inwestora eksploatującego kopaliny. Wprowadzenie preferencji dla tych inwestorów.							
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕				•				
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
•		•		⊕	Fundusze Ochrony Środowiska	•	SAPARD	
					PFRON		ISPA	
					FOGR	•	PHARE	
					inne		Inne	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

PROJEKTY DO PROGRAMU 4:								
Projekt 4-1				Opis				
Wykorzystanie złoża Pogalewo Wielkie				Doprowadzenie do rozpoczęcia eksploatacji złoża ceramiki budowlanej poprzez system preferencji dla inwestora. Przeprowadzenie działań w celu pozyskania inwestora dla tego złoża. Opracowanie stosownej oferty wraz z identyfikacją				
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕				•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
•				⊕	fundusze ochrony środowiska	•	SAPARD	
					PFRON		ISPA	
					FOGR	•	PHARE	
					inne		Inne	
Projekt 4-2				Opis				
Wykorzystanie złoża Grodzanów				Powtórne rozpoczęcie eksploracji złoża Grodzanów dla celów produkcji ceramiki budowlanej. Przeprowadzenie działań w celu pozyskania inwestora dla tego złoża. Opracowanie stosownej oferty wraz z identyfikacją.				
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕				•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
•				⊕	fundusze ochrony środowiska	•	SAPARD	
					PFRON		ISPA	
					FOGR	•	PHARE	
					inne		Inne	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

Program 5: Program oświatowy								
Realizowane cele strategiczne gminy		4.1 Rozwinięta pozarolnicza działalność gospodarcza na terenach wiejskich. 2.1 Wykształceni mieszkańcy na zdywersyfikowanym rynku pracy. 2.2 Zaangażowani w rozwój kultury i sportu mieszkańcy						
Realizowane cele strategiczne powiatu		○ <i>powiat wołowski – atrakcyjny dla mieszkańców</i>						
Realizowane cele strategiczne województwa		<ul style="list-style-type: none"> ▪ renesans cywilizacyjny ▪ otwarcie na świat 						
Opis programu		Stworzenie warunków stymulujących poprawę systemu oświaty mieszkańców oraz promujący samokształcenie wśród społeczności lokalnej. Dostosowanie programu oraz warunków nauczania do szybko zmieniającego się otoczenia. Stworzenie systemowych rozwiązań w celu samorozwoju i doskonalenia zawodowego kadry nauczycielskiej.						
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•	•	•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•	•	•	•	Fundusze Ochrony Środowiska		SAPARD	•
					PFRON	•	ISPA	
					FOGR		PHARE	•
					inne		BŚ PAOW	•

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

PROJEKTY DO PROGRAMU 5:								
Projekt 5-1				Opis				
Wewnątrzgminne standardy nauczania w szkołach podstawowych				Ustalenie standardów w celu zmniejszenia różnic w poziomie kształcenia podstawowego pomiędzy poszczególnymi placówkami. Standardy te powinny ponadto w zasadniczy sposób podnieść poziom nauczania w podległych gminie placówkach, dając młodzieży szkolnej realne szanse kontynuacji nauki w liceach.				
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•	•	•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•	•	•	•	fundusze ochrony środowiska		SAPARD	
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		Inne	
Projekt 5-2				Opis				
Dodatkowe połączenia komunikacyjne dla młodzieży szkolnej				Uruchomienie dodatkowych połączeń komunikacyjnych dla uczniów szkół w gminie w celu umożliwienia pełnego korzystania dzieci z obszarów wiejskich z zajęć pozalekcyjnych. Odpowiednie skorelowanie dodatkowych połączeń z harmonogramem zajęć pozalekcyjnych. Ujednolicenie tych harmonogramów w poszczególnych placówkach oświaty.				
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•		•	•				
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕		•	•	•	fundusze ochrony środowiska		SAPARD	
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		Inne	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

PROJEKTY DO PROGRAMU 5:								
Projekt 5-3			Opis					
System ustawicznego dokształcania nauczycieli			Stworzenie systemu pomocy nauczycielom chcącym doskonalić się zawodowo związany z wprowadzeniem współfinansowania kosztów przez pracodawców. Wsparcie organizacyjne dla podmiotów, które mogłyby prowadzić szkolenia dla nauczycieli na terenie gminy lub miasta.					
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•	•	•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕		•	•	•	fundusze ochrony środowiska		SAPARD	
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		Inne	
Projekt 5-4			Opis					
Poprawa stanu technicznego szkół			Poprawa stanu technicznego podległych gminie placówek oświaty z ukierunkowaniem na wprowadzenie rozwiązań oszczędzających energię. Poprawa wyposażenia w pomoce naukowe oraz nowoczesne rozwiązania teleinformatyczne.					
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•	•	•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕		•	•	•	fundusze ochrony środowiska	•	SAPARD	
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		BŚ PAOW	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

Projekt 5-5		Opis						
Rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjne		Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych oraz możliwości uczestniczenia w nich dzieci z obszarów i wiejskich. Stworzenie warunków do wspólnych działań w tym zakresie pomiędzy placówkami oświaty w celu optymalnego wykorzystania bazy tych placówek. Np. Prowadzenie zajęć sportowych dla uczniów z innych szkół z wykorzystaniem wolnego czasu w pracach sali gimnastycznej						
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕				•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕				•	fundusze ochrony środowiska		SAPARD	
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		Inne	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

Program 6 : Program aktywizacji kulturalnej mieszkańców								
Realizowane cele gminy		1.3 Pozytywny i stabilny gospodarczy wizerunek gminy 2.2 Aktywni kulturalnie i sportowo mieszkańcy						
Realizowane cele strategiczne powiatu		○ <i>powiat wołowski – atrakcyjny dla mieszkańców</i>						
Realizowane cele strategiczne województwa		<ul style="list-style-type: none"> ▪ społeczeństwo obywatelskie ▪ otwarcie na świat 						
Opis programu		Podniesienie zainteresowania kulturą oraz sportem. Wsparcie dla lokalnych animatorów kultury I sportu zwłaszcza z terenów wiejskich. Aktywizacja kulturalna mieszkańców ma na celu wykreowanie popytu na te usługi oraz z drugiej strony stworzenie możliwości jego zaspokojenia.						
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•	•	•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•	•	•	•	Fundusze Ochrony Środowiska		SAPARD	
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		Inne	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

PROJEKTY DO PROGRAMU 6:								
Projekt 6-1				Opis				
Pomoc dla lokalnych animatorów kultury i sportu				Stworzenie systemu identyfikacji i wspierania lokalnych animatorów kultury I sportu. Pomoc o charakterze głównie organizacyjnym poprzez udostępnianie informacji o możliwościach wykorzystania obiektów sportowych I rekreacyjnych. W przyszłości, również wprowadzenie pomocy materialnej dla konkretnych małych przedsięwzięć kulturalnych lub sportowych.				
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•	•	•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•	•	•	•	fundusze ochrony środowiska		SAPARD	
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		Inne	
Projekt 6-2				Opis				
Organizacja imprez kulturalnych i rekreacyjnych na obszarach wiejskich				Stworzenie cyklicznego kalendarza imprez na obszarach wiejskich. Wprowadzenie imprez o charakterze gminnym oraz ponadregionalnym do tego kalendarza. Promocja tego kalendarza wśród mieszkańców gminy. Pomoc w dotarciu do lokalnych mediów.				
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•	•	•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•	•	•	•	fundusze ochrony środowiska		SAPARD	
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		Inne	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

Program 7 : Program wzbogacenia oferty kulturalnej i turystycznej								
Realizowane cele strategiczne gminy	1.1 <i>Dynamiczny sektor małej i średniej przedsiębiorczości</i> 1.2 <i>Pozytywny i stabilny gospodarczy wizerunek gminy</i>							
Realizowane cele strategiczne powiatu	○ <i>mała i średnia przedsiębiorczość – lokomotywą rozwoju i tworzenia nowych miejsc pracy</i>							
Realizowane cele strategiczne województwa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ renesans cywilizacyjny ▪ innowacyjna gospodarka 							
Opis programu	Program służy wykorzystaniu turystycznych i kulturalnych walorów gminy w celu poprawy struktury zatrudnienia w gospodarce pozarolniczej, wzrostu oferty kulturalnej oraz stworzenia pozytywnego wizerunku gminy na zewnątrz. Współdziałanie z programem aktywizacji gospodarczej obszarów wiejskich (program 3).							
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•	•	•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•			•	Fundusze Ochrony Środowiska		SAPARD	•
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	•
					PARP	•	BŚ PAOW	•

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

PROJEKTY DO PROGRAMU 7:							
Projekt 7-1		Opis					
Rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Brzegu Dolnym		W ramach zadania planuje się rewaloryzację budynków kompleksu pałacowo-parkowego, regulację stosunków wodnych oraz odnowę alejek. Program ma na celu przywrócenie świetności zespołu pałacowo-parkowego dla potrzeb późniejszego jego wykorzystania.					
Podmioty realizujące							
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne	
⊕		•	•	•			
Potencjalne źródła finansowania							
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe	fundusze UE	
⊕	•	•	•	•	fundusze ochrony środowiska	SAPARD	
					PFRON	ISPA	
					FOGR	PHARE	
					inne	Inne	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

Program 8 : Program współpracy sąsiedzkiej								
Realizowane cele strategiczne gminy		1.3 Pozytywny i stabilny gospodarczy wizerunek gminy 2.6 Zintegrowany system zapobiegania katastrofom i klęskom żywiołowym						
Realizowane cele strategiczne powiatu		○ <i>powiat wołowski – atrakcyjny dla mieszkańców</i>						
Realizowane cele strategiczne województwa		<ul style="list-style-type: none"> ▪ integracja dolnośląska ▪ społeczeństwo obywatelskie ▪ otwarcie na świat 						
Opis programu		Stworzenie instytucjonalnych i prawnych podstaw do współpracy z sąsiednimi gminami w celu rozwiązywania ponadlokalnych problemów. Przeważnie chodzi o projekty związane z ochroną środowiska, poprawą układu komunikacyjnego regionu lub zaopatrzenia w energię.						
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
•	⊕	•	•	•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
•	⊕	•	•	•	Fundusze Ochrony Środowiska		SAPARD	
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		Inne	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

PROJEKTY DO PROGRAMU 8:								
Projekt 8-1		Opis						
Stworzenie koncepcji wspólnych przedsięwzięć z gminami ościennymi		Zebranie przedsięwzięć wymagających wspólnego działania Identyfikacja celów tych przedsięwzięć oraz planowanych harmonogramów realizacji. Stworzenie nowych koncepcji realizacji zebranych przedsięwzięć wspólnie. Stworzenie koncepcji działań dostosowawczych tych przedsięwzięć oraz nowych zaktualizowanych harmonogramów. Opracowanie studiów wykonalności						
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
•	⊕	•	•	•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
•	⊕	•	•	•	fundusze ochrony środowiska		SAPARD	•
					PFRON		ISPA	
					FOGR	•	PHARE	
					inne		Inne	
Projekt 8-2		Opis						
Wdrożenie wypracowanej koncepcji wspólnych przedsięwzięć		Wdrożenie koncepcji współpracy nad wspólnymi zadaniami. Przyjęcie harmonogramów prac. Wyznaczenie podmiotów prowadzących prace. Stały monitoring prowadzonych działań w ramach danego wspólnego przedsięwzięcia prowadzony przez przedstawicieli zainteresowanych stron.						
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
•	⊕			•				
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
•	⊕			•	fundusze ochrony środowiska		SAPARD	
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		Inne	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

Program 9 : Program zdrowotny								
Realizowane cele gminy		2.1 Wykształceni mieszkańcy na zdywersyfikowanym rynku pracy. 2.2 Aktywni kulturalnie i sportowo mieszkańcy 2.3 Wysoki standard i dostępność usług medycznych						
Realizowane cele strategiczne powiatu		○ <i>powiat wołowski – atrakcyjny dla mieszkańców</i>						
Realizowane cele strategiczne województwa		<ul style="list-style-type: none"> ▪ renesans cywilizacyjny ▪ społeczeństwo obywatelskie 						
Opis programu		Stworzenie bazy dla usług zdrowotnych i propagowanie zdrowego stylu życia oraz zapobiegania chorobom. W dłuższym okresie poprawa stanu zdrowia społeczności lokalnej a zwłaszcza wypracowanie zbioru działań profilaktycznych. Zwiększenie skuteczności oraz dostępności usług zdrowotnych.						
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•	•	•				
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•	•	•	•	Fundusze Ochrony Środowiska	•	SAPARD	
					PFRON	•	ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		Inne	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

PROJEKTY DO PROGRAMU 9:								
Projekt 9-1				Opis				
Wybudowanie szpitala powiatowego w Brzegu				Budowa nowego szpitala powiatowego, będącego funkcjonalną częścią szpitala w Wołowie. Odpowiednie nowoczesne wyposażenie szpitala w celu pozyskania jak najkorzystniejszego kontraktowania usług przez Kase Chorych.				
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
•	⊕	•	•					
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
•	⊕	•		•	fundusze ochrony środowiska		SAPARD	
					PFRON	•	ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		Inne	
Projekt 9-2				Opis				
Promocja zdrowego stylu życia i profilaktyki.				Wypracowanie koncepcji promocji zdrowego stylu życia oraz profilaktyki zdrowotnej. Realizacja koncepcji programów profilaktycznych i prozdrowotnych w szkołach i wśród mieszkańców. Skorelowanie z projektem 9.1 dla potrzeb okresowych badań profilaktycznych.				
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•		•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•	•	•	•	fundusze ochrony środowiska	•	SAPARD	
					PFRON	•	ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		Inne	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

Program 10: Program wspierania inicjatyw społecznych								
Realizowane cele gminy	2.1 Wykształceni mieszkańcy na zdywersyfikowanym rynku pracy.							
Realizowane cele strategiczne powiatu	○ <i>powiat wołowski – atrakcyjny dla mieszkańców</i>							
Realizowane cele strategiczne województwa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ społeczeństwo obywatelskie ▪ otwarcie na świat 							
Opis programu	Kreowanie potrzeb dokształcania i przekwalifikowania zawodowego mieszkańców dostosowanych do lokalnych warunków gospodarczych. Wsparcie dla postaw wspierających działania z zakresu pomocy społecznej, np. „wolontariatu”.							
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•	•	•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•	•	•	•	Fundusze Ochrony Środowiska		SAPARD	•
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	•
					inne		BŚ PAOW	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

PROJEKTY DO PROGRAMU 10:								
Projekt 10-1				Opis				
Wypracowanie koncepcji wspierania inicjatyw społecznych				Ustalenie wytycznych, form i metod wspierania inicjatyw społecznych. Opracowanie zakresu działań jakie powinien wspierać program. Zbadanie postaw społeczności lokalnej. Wskazanie kierunków, w których powinna pójść koncepcja wspierania inicjatyw społecznych.				
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•			•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕				•	fundusze ochrony środowiska		SAPARD	
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		Inne	
Projekt 10-2				Opis				
Wprowadzenie koncepcji i zasad wspierania inicjatyw społecznych				Stworzenie funkcjonalnych i prawnych warunków do wspierania inicjatyw społecznych. Wprowadzenie koncepcji jako szeregu działań jakie mają zostać podjęte dla wsparcia wybranych inicjatyw społecznych. Wprowadzenie kontroli wprowadzania koncepcji				
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•			•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•			•	fundusze ochrony środowiska		SAPARD	
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		Inne	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

Program 11: Program „bezpieczna gmina”						
Realizowane cele gminy	2.4 Niezanieczyszczone środowisko naturalne 2.6 Zintegrowany system zapobiegania katastrofom i klęskom żywiołowym					
Realizowane cele strategiczne powiatu	○ <i>powiat wołowski – atrakcyjny dla mieszkańców</i>					
Realizowane cele strategiczne województwa	▪ społeczeństwo obywatelskie					
Opis programu	Wprowadzenie kompleksowych rozwiązań dla poprawy bezpieczeństwa publicznego. Wykorzystanie możliwości partycypowania gminy w doposażeniu powiatowych komend policji w sprzęt. Prowadzenie działań lobbingowych wywierających wpływ na władze powiatowe w celu ustawicznego podnoszenia kwalifikacji zawodowych osób odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne na terenie powiatu wołowskiego oraz gminy.					
Podmioty realizujące						
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne
⊕	•	•	•	•	•	
Potencjalne źródła finansowania						
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe	fundusze UE
•	⊕	•	•	•	Fundusze Ochrony Środowiska	SAPARD
					PFRON	ISPA
					FOGR	PHARE
					inne	Inne

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

PROJEKTY DO PROGRAMU 11:								
Projekt 11-1		Opis						
Doposażenie Policji w sprzęt		Uzyskanie wzrostu sprawności działania policji przez poprawę jakości sprzętu operacyjnego. Wykorzystanie w tym celu możliwości współfinansowania takiego przedsięwzięcia ze środków budżetu gminy.						
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•	•	•				
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•	•	•	•	fundusze ochrony środowiska		SAPARD	
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		Inne	
Projekt 11-2		Opis						
„Wykwalifikowany Policjant”		Podniesienie kwalifikacji funkcjonariuszy poprzez stworzenie mechanizmów na rzecz samodoskonalenia. Prowadzenie działań lobbujących taką politykę powiatu.						
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•		•				
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•	•		•	fundusze ochrony środowiska		SAPARD	
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		Inne	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

PROJEKTY DO PROGRAMU 11:								
Projekt 11-3		Opis						
Społeczeństwo przeciw patologiom społecznym		Aktywizacja społeczności w celu przeciwdziałania powstawaniu patologii społecznych. Wytworzenie mechanizmów „współpracy sąsiedzkiej” mieszkańców przeciwko patologiom społecznym. Potrzebne są to mechanizmy korelujące z działaniami programu 10						
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•	•	•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•	•	•	•	fundusze ochrony środowiska		SAPARD	
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		Inne	
Projekt 11-4		Opis						
Utworzenie centrum ostrzegania i informacji o klęskach żywiołowych.		Utworzenie Centrum działającego w strukturach systemu zapobiegania klęskom żywiołowym. Działania tego centrum w normalnych warunkach opierałyby się o monitoring podstawowych źródeł zagrożeń klęskami żywiołowymi. Natomiast w warunkach powstałego już zagrożenia, Centrum stanowić będzie ośrodek dowodzenia lub koordynowania działań na terytorium gminy.						
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•	•					
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•	•	•	•	fundusze ochrony środowiska		SAPARD	
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		Inne	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

Program 12: Program ochrony środowiska								
Realizowane cele strategiczne gminy	2.4 Niezanieczyszczone środowisko naturalne							
Realizowane cele strategiczne powiatu	○ <i>powiat wołowski – atrakcyjny dla mieszkańców</i>							
Realizowane cele strategiczne województwa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ integracja dolnośląska ▪ renesans cywilizacyjny ▪ społeczeństwo obywatelskie ▪ otwarcie na świat 							
Opis programu	Stworzenie lobby na potrzeby ochrony środowiska oraz podnoszenie proekologicznej świadomości społecznej. Wypracowanie działań informujących społeczeństwo o potrzebach harmonijnego rozwoju z zachowaniem równowagi ekologicznej otoczenia oraz edukowania w tym kierunku młodzieży i dzieci.							
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•	•	•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•	•	•		Fundusze Ochrony Środowiska	•	SAPARD	•
					PFRON	•	ISPA	•
					FOGR	•	PHARE	•
					inne		BŚ PAOW	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

PROJEKTY DO PROGRAMU 12:								
Projekt 12-1			Opis					
Spoleczność proekologiczna			Działania zmierzające do wzrostu proekologicznych postaw społeczności lokalnej. Stworzenie koncepcji społeczności proekologicznej zgodnie ze ogólnościowymi tendencjami. Wsparcie dla działań idących w tym kierunku. Skorelowanie z projektem 12.2 lobby ekologicznego.					
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•		•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•	•		•	fundusze ochrony środowiska	•	SAPARD	•
					PFRON	•	ISPA	
					FOGR	•	PHARE	•
					inne		Inne	
Projekt 12-2			Opis					
Lobby ekologiczne			Działalność informacyjna i promocyjna w mediach dotycząca ochrony środowiska oraz potrzeby planowania rozwoju gospodarczego i przestrzennego w zgodzie z naturalnym środowiskiem. Prowadzenie działalności edukacyjnej w szkołach.					
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•		•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•	•		•	fundusze ochrony środowiska	•	SAPARD	•
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	•
					inne		Inne	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

Program 13: Program sanitacji wsi								
Realizowane cele strategiczne gminy	1.4 Rozwinięta pozarolnicza działalność gospodarcza na terenach wiejskich. 1.5 Konkurencyjne rolnictwo 2.4 Niezanieczyszczone środowisko naturalne 2.5 Infrastruktura techniczna o europejskim standardzie							
Realizowane cele strategiczne powiatu	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>mała i średnia przedsiębiorczość – lokomotywą rozwoju i tworzenia nowych miejsc pracy</i> ○ <i>powiat wołowski – atrakcyjny dla mieszkańców</i> 							
Realizowane cele strategiczne województwa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ renesans cywilizacyjny ▪ innowacyjna gospodarka 							
Opis programu	Program ma na celu doprowadzenie do stanu pełnej sanitacji gospodarstw rolnych m.in. poprzez podłączenie pozostałych wsi do kanalizacji oraz ich zwodociągowanie.							
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•		•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•	•		•	Fundusze Ochrony Środowiska	•	SAPARD	•
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	•
					inne		BŚ PAOW	•

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

PROJEKTY DO PROGRAMU x1:								
Projekt 13-1		Opis						
Sanitacja wsi		Sanitacja wsi nie posiadających jeszcze kanalizacji oraz zwodociągowanie wsi jeszcze nie zwodociągowanych. W gospodarstwach, gdzie jest to możliwe wprowadzenie rozwiązań przydomowych ekologicznych oczyszczalni ścieków tzw. „małej sanitacji”.						
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕				•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•	•		•	fundusze ochrony środowiska	•	SAPARD	•
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	•
					inne		BŚ PAOW	•
Projekt 13-2		Opis						
Oczyszczalnia ścieków		Budowa nowoczesnych oczyszczalni ścieków zabezpieczających rozwój przyszły gospodarczy rozwój gminy. Opracowanie potrzeb w tym zakresie na kolejne lata. Ewentualne identyfikacja projektów o charakterze ponadlokalnym do wprowadzenia w program współpracy sąsiedzkiej (program 8)						
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•			•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕		•		•	fundusze ochrony środowiska	•	SAPARD	•
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	•
					inne		BŚ PAOW	•

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

Program 14: Program poprawy systemu komunikacyjnego gminy								
Realizowane cele strategiczne gminy	1.1 Nowoczesny przemysł 1.2 Dynamiczny sektor małej i średniej przedsiębiorczości 2.5 Infrastruktura techniczna o europejskim standardzie							
Realizowane cele strategiczne powiatu	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>mała i średnia przedsiębiorczość – lokomotywą rozwoju i tworzenia nowych miejsc pracy</i> ○ <i>powiat wołowski – atrakcyjny dla mieszkańców</i> 							
Realizowane cele strategiczne województwa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ integracja dolnośląska ▪ renesans cywilizacyjny ▪ innowacyjna gospodarka ▪ otwarcie na świat 							
Opis programu	Modernizacja drogi powiatowej 47 501 oraz wybudowanie przeprawy mostowej w Brzegu dla potrzeb poprawy przepustowości oraz bezpieczeństwa ruchu na tych drogach.							
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	województwo	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•	•					
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•	•	•	•	Fundusze Ochrony Środowiska		SAPARD	•
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		Inne	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

PROJEKTY DO PROGRAMU:								
Projekt 18-1				Opis				
Modernizacja drogi nr 47 740				Poszerzenie konstrukcji jezdni i wzmocnienie jej konstrukcji, odwodnienie drogi w terenie niezabudowanym i budowa ciągów pieszo-rowerowych. Inwestycja spowoduje skrócenie czasu dojazdu pomiędzy dwoma powiatowymi ośrodkami miejskimi oraz dojazdu do zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego w pln.-zach. części województwa.				
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
•	⊕	•						
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
							SAPARD	•
							ISPA	
							PHARE	
							Inne	
Projekt 18-2				Opis				
Modernizacja drogi nr 47 501				Poszerzenie konstrukcji jezdni i wzmocnienie jej konstrukcji, odwodnienie drogi w terenie niezabudowanym i utwardzenie poboczy. Realizacja projektu spowoduje w szczególności poprawę bezpieczeństwa ruchu poprzez zwiększenie nośności trasy wyznaczonej jako droga TŚP.				
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
•	⊕	•	•					
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
							SAPARD	•
							ISPA	
							PHARE	
							Inne	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

Projekt 18-2		Opis				
Wybudowanie przeprawy mostowej w Brzegu		Wybudowanie przeprawy mostowej w celu polepszenia połączenie z aglomeracją miejską Wrocławia. Budowa przeprawy mostowej jest szansą na zdynamizowanie rozwoju gospodarczego oraz utworzenie bazy przemysłowo – usługowej dla aglomeracji wrocławskiej				
Podmioty realizujące						
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne
•	⊕	•	•			
Potencjalne źródła finansowania						
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe	fundusze UE
	⊕	•	•	•	fundusze ochrony środowiska	SAPARD
					PFRON	ISPA
					FOGR	PHARE
					inne	Inne

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

Program 15: Program dla Odry 2006 w granicach gminy Brzeg								
Realizowane cele strategiczne gminy		2.4 Niezanieczyszczone środowisko naturalne 2.5 Infrastruktura techniczna o europejskim standardzie						
Realizowane cele strategiczne powiatu		<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>mała i średnia przedsiębiorczość – lokomotywą rozwoju i tworzenia nowych miejsc pracy</i> ○ <i>powiat wołowski – atrakcyjny dla mieszkańców</i> 						
Realizowane cele strategiczne województwa		<ul style="list-style-type: none"> ▪ integracja dolnośląska ▪ innowacyjna gospodarka ▪ otwarcie na świat 						
Opis programu		Realizacja programu dla Odry 2006. Wsparcie dla zapisów tego programu. Wprowadzenie Programu dla Odry 2006 do realizacji tworzy nową oś rozwojową dla gminy.						
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
•			•	⊕				
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
					Fundusze Ochrony Środowiska		SAPARD	
•	•	•	⊕	•	PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne	•	Inne	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

PROJEKTY DO PROGRAMU:								
Projekt 15-1		Opis						
Wsparcie dla Programu dla Odry 2006		Realizacja programu dla Odry 2006. Wsparcie dla zapisów tego programu. Wprowadzenie Programu dla Odry 2006 do realizacji tworzy nową oś rozwojową dla gminy.						
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
•			•	⊕				
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
			⊕	•	fundusze ochrony środowiska		SAPARD	
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		Inne	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

Program 16 : Program zabezpieczenia w energię								
Realizowane cele gminy	1.1 Nowoczesny przemysł 1.2 Dynamiczny sektor małej i średniej przedsiębiorczości 1.4 Rozwinięta pozarolnicza działalność gospodarcza na terenach wiejskich.							
Realizowane cele strategiczne powiatu	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>mała i średnia przedsiębiorczość – lokomotywą rozwoju i tworzenia nowych miejsc pracy</i> ○ <i>powiat wołowski – atrakcyjny dla mieszkańców</i> 							
Realizowane cele strategiczne województwa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ renesans cywilizacyjny ▪ innowacyjna gospodarka ▪ otwarcie na świat 							
Opis programu	Celem jest zabezpieczenie w energię elektryczną i gazową całego obszaru gminy z uwzględnieniem przyszłego rozwoju gospodarczego gminy.							
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕				•				
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕			•	•	Fundusze Ochrony Środowiska		SAPARD	•
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		Inne	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

PROJEKTY DO PROGRAMU:							
Projekt 16-1		Opis					
Stworzenie koncepcji zabezpieczenia gminy w energię		Identyfikacja zapotrzebowania na energię z uwzględnieniem potrzeb rozwojowych gminy. Porównanie z programami opracowywanymi w gminach sąsiednich. W przypadku zaistnienia możliwości i potrzeb przeprowadzenia wspólnych projektów wprowadzenie ich do programu współpracy sąsiedzkiej (program 8)					
Podmioty realizujące							
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne	
•				⊕			
Potencjalne źródła finansowania							
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE
•				⊕	fundusze ochrony środowiska	SAPARD	•
					PFRON	ISPA	
					FOGR	PHARE	
					inne	Inne	
Projekt 16-2		Opis					
Wdrożenie koncepcji zabezpieczenia gminy w energię		Zaprojektowanie rozwiązań zabezpieczających potrzeby gminy przy współdziałaniu przedsiębiorstw dostawców. Przeprowadzenie prac koordynacyjnych przy projektowaniu wspólnych przedsięwzięć z gminami sąsiednimi.					
Podmioty realizujące							
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne	
⊕	•		•	•			
Potencjalne źródła finansowania							
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE
⊕				•	fundusze ochrony środowiska	SAPARD	•
					PFRON	ISPA	
					FOGR	PHARE	•
					inne	BŚ PAOW	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

Program 17: Program promocji gminy								
Realizowane cele strategiczne gminy	1.3 Pozytywny i stabilny gospodarczy wizerunek gminy							
Realizowane cele strategiczne powiatu	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>mała i średnia przedsiębiorczość – lokomotywą rozwoju i tworzenia nowych miejsc pracy</i> ○ <i>powiat wołowski – atrakcyjny dla mieszkańców</i> 							
Realizowane cele strategiczne województwa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ integracja dolnośląska ▪ innowacyjna gospodarka ▪ otwarcie na świat 							
Opis programu	Celem jest stworzenie centrum promocji gminy oraz ustalenie optymalnego zbioru działań w celu wypromowania i utrzymania pozytywnego wizerunku gminy wśród potencjalnych inwestorów.							
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•	•	•				
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕				•	Fundusze Ochrony Środowiska	•	SAPARD	•
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	•
					inne		Inne	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział

PROJEKTY DO PROGRAMU:								
Projekt 17-1				Opis				
Stworzenie centrum promocji gminy (CPG)				Utworzenie zespołu odpowiedzialnego za promocję gminy na zewnątrz. Utworzenie koncepcji działań, za które odpowiedzialne będzie CPG.				
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕				•				
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕				•	fundusze ochrony środowiska		SAPARD	
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		Inne	
Projekt 17-2				Opis				
Opracowanie programu promocji przedsięwzięć powiązanych ze strategią rozwoju gminy.				Wypracowanie na bazie koncepcji programu działań promocyjnych gminy. Określenie pozycji gminy w percepcji inwestorów. Opracowanie pożądanego wizerunku miasta gminy Brzeg Dolny. Zaplanowanie harmonogramu działań promocyjnych. Skorelowanie z innymi programami, które wymagają działań promocyjnych (np. Program 10 Wzbogacenie oferty kulturalnej i turystycznej)				
Podmioty realizujące								
gmina	powiat	województwo	wojewoda	organizacje pozarządowe	mieszkańcy	inne		
⊕	•	•		•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
gminne	powiatowe	wojewódzkie	budżet państwa	środki niepubliczne	fundusze celowe		fundusze UE	
⊕	•	•		•	fundusze ochrony środowiska	•	SAPARD	•
					PFRON		ISPA	
					FOGR		PHARE	
					inne		Inne	

Legenda: ⊕ - podmiot wiodący, • - podmiot biorący udział